РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., четвер 26-го серпня 1915. Ч. 100. VOL. XXIII. JERSEY CITY, N. J., Thursday, August 26, 1915. N. 100.

ОССОВЕЦЬ ЗДОБУТИЙ.

Австрійські війска заняли місто Ковель.

Близкий упадок Брестя литовського.

Москалі стратили знова 14.550 в полонених і 47 машинових крісів.

БЕРЛІН, 23. серпня. — **Союзні війска на східнім терені ідуть побідно дальше наперед. Через здобутє російської кріпости Оссівця ціла боєва лінія посунула ся знова дальше на схід.**

Урядовий звіт головного німецького штабу подає отсі вісти:

„ВЧЕРА НАШІ ВІЙСКА ЗДОБУЛИ СИЛЬНУ РОСІЙСЬКУ КРІПОСТЬ ОССОВЕЦЬ НАД РІКОЮ БОБРОМ."

*

* *

Острілюванє північних фортів Оссівця розпочали Німці ще перед 8 місяцями. Однак природнє положенє кріпости не дозволяло на якісь ширші воєнні операції в цїли її здобутя. Від заходу а по части і від полудня боронили приступу до Оссівця великі багна. Тому бомбардованє північних фортів не могло мати на цїли здобутя кріпости, але не позволити на північ від Оссівця розвинути боєву лінію.

Колиж однак в послідній часї союзні війска посунули ся дальше на схід, здобуваючи міста Тикоцін і Бельск, які є положені на полудне від Оссівця, кріпость найшла ся в небезпеці цїлковитого відотненя також і від сходу.

Чи Москалі вспіли спасти цїлу свою залогу з Оссівця і вивезти всї гармати та воєнні матеріяли — про се перше урядове донесенє не згадує. Можна однак надїяти ся, що воєнна добича в Оссівци не буде велика; вже при утраті Ковна а відтак Ново-Ґеорґієвска мали Москалї нагоду набрати відповідного досьвіду.

Здобутє Оссівця має велике стратеґічне значінє на дальший хід воєнних операцій. Москалї, стративши таку сильну точку опору, якою був Оссовець, будуть мусїли зовсїм зречи ся всяких надій щодо дальшого опору на другій боєвій лінії Брест лит.-Ґродно. За Оссівцем прийде скоро черга на Бєлосток, а відтак на Ґродно і Брест лит., послідні кріпости на північній боєвій лінії.

СОЮЗНІ ВІЙСКА В ГЛИБ ВОЛИНЯ.

ВІДЕНЬ, 23. серпня. — Звіт міністерства війни подає вісти про значні успіхи союзних війск, які становлять праве крило армії Макензена. На схід від Влодави і Володимира волинського союзні війска посунули ся дальше на схід в напрямі Луцка.

Урядовий звіт звучить:

„На схід від Влодави німецькі війска перейшли болотнисті области і посувають ся скоро дальше наперед.

„На схід від Володимира вол. наша боєва лінія веде вже недалеко кріпости Луцк. Москалї не були всилї здержати нашого наступу і уступили.

„У східній Галичинї панує спокій".

Повисша телеґрама вказує, що союзні війска на схід від Буга зближають ся вже до місцевостий Ковель і Луцк. Вслїд за тим можна надїяти ся, що вже в найкоротшім часї Москалї, під напором союзних війск від півночи, будуть мусїли уступити за ріку Стир т. зн. в напрямі Бродів.

АВСТРІЙЦЇ ЗАНЯЛИ МІСТО КОВЕЛЬ.

ВІДЕНЬ, 24. серпня. — Наступ союзних війск в глиб волинської ґубернії відбуває ся з великим успіхом дальше. Австрійські і німецькі війска перейшли багнисті околиці на схід від Влодави і Володимира волинського та заняли місто Ковель.

Урядове оголошенє звучить:

„Австрійська і німецька кіннота, переслїдуючи утїкаючих Москалів, дійшла до зелїзничого шляху Брест лит.-Ровно і заняла місто Ковель".

Через занятє Ковля союзними війсками Москалї стратили дуже важний шлях, який лучив північну армію з полудневою. В сей спосіб зістала роздїлена головна російська армія на дві части, північну і полудневу, які мусять вести воєнну акцію зовсїм від себе незалежно.

Є надія, що офензива, яку підняли союзні війска в послїдних кількох днях на лінії між границею Росії а Брестем лит., розширить ся також і на східну Галичину. Одинокий сильнійший опір можуть стрінути союзні війска при здобуваню кріпостий Луцка, Дубна і Ровна.

Головною цїлию сеї офензиви був би похід на Київ і занятє в першій мірі всїх українських ґуберній, які лежать на правім березї Днїпра. Віддаленє Київа від теперішної боєвої лінії числить около 400 кільометрів. Коли зважить ся, що союзні війска помимо дуже сильного опору Москалів посунули ся протягом трох тижнів о 200 км. наперед т. є. від Варшави до Брестя лит., то і похід на Київ не представляє жадної неможливости. Треба також взяти під увагу се, що терен в напрямі Києва не дає Москалям нагоди до утвореня якоїсь сильнїйшої оборонної лінії.

БРЕСТЬ ЛИТОВСЬКИЙ ЧИМРАЗ БЛИЗШЕ УПАДКУ.

БЕРЛІН, 24. серпня. — Воєнні операції довкола Брестя лит. приносять щораз більші успіхи. Упадок Брестя лит. чимраз близший. Операції на півночи і на полудни поступають так скоро наперед, що головні шляхи для відвороту можуть бути кождої хвилї відтяті.

Урядові вісти звучать:

„На північно-західнім фронтї союзні війска перейшли ріку Пульву і Буг на схід від устя Пульви і виконали напад на російські становища. Москалї утїкали. Переслїдуванє Москалів відбуває ся дальше.

„На полудневo-західнім фронтї Брестя лит. наші війска здобули горбки на схід від Копитова".

Телеґрами з Лондону на підставі вістий, одержаних з Росії, доносять, що Москалї зовсїм не думають боронити Брестя лит. Опорожнюванє кріпости з гармат і воєнних матеріялів відбуває ся з великим поспіхом.

МОСКАЛЇ УТІКАЮТЬ З БРЕСТЯ ЛИТОВСЬКОГО.

ЛОНДОН, 24. серпня. — **Вісти, які наспіли з Петрограду, вказують на се, що російська армія уступить в глиб Росії, зовсїм опорожнюючи Брест лит. і Бєлосток.**

Російські часописи приготовляють населенє Росії на сю можливість, що сего вимагає військова конечність. Російські воєнні знавцї висловлюють однак надію, що утрачені области російська армія скоро відзискає, як лише буде управильнений виріб оружя і амуніції. Николу Николаєвича, головного команданта російських війск, представляють яко великого стратеґіка, який зумів спасти перед знищенєм головну силу своєї армії.

Російські воєнні знавцї признають союзним війскам висшість не лише щодо зорудженя, але і щодо стратеґії (воєнного знаня).

Брест лит. є окружений вже майже зі всїх сторін. Москалям лишає ся ще до відвороту лиш один зелїзничий шлях, який іде в північно-східнім напрямі до Мінска і Пінска.

АРМІЯ АРХ. ЙОСИФА ФЕРДИНАНДА ПОЛОНИЛА В ОСТАННЇЙ БИТВІ 1.300 МОСКАЛЇВ.

ВІДЕНЬ, 24. серпня. — Міністерство війни оголосило урядово отсї вісти:

„На північний захід від Брестя лит. австрійські війска під командою арх. Йосифа Фердинанда розбили російську армію на лінії Рясно-Верховиці і змусили її до відвороту. Число Москалів, полонених у вчерашній битві, виносить понад 1.300 салдатів, між ними 4 офіцирів".

Місцевість Верховиці лежить 30 км. на північ від Брестя литовського.

В БИТВІ КОЛО РЯСНА АВСТРІЙСЬКИЙ 64 ПОЛК ПІХОТИ ПОЛОНИВ 900 МОСКАЛЇВ І ЗДОБУВ 7 МАШ. КРІСІВ.

ВІДЕНЬ, 23. серпня. — Москалї на цїлій лінії уступають. В битві на північ від Рясна відзначив ся великою хоробростию австрійський 64 полк піхоти.

Міністерство війни оголосило отсї вісти:

„Наші семигородські війска (з Угорщини) відзначили ся в битві коло Суходолів на північ від Рясна. Велику славу здобув собі також 64. полк піхоти, який здобув приступом російські становища, беручи в полон 900 салдатів і 7 офіцирів та здобуваючи 7 машинових крісів".

ПОБІДА БАВАРСЬКОЇ АРМІЇ НА ЛІНІЇ КЛЇЩЕЛЄ-РЯСНО. — 3.050 ПОЛОНЕНИХ І 16 МАШИНОВИХ КРІСІВ.

БЕРЛІН, 23. серпня. — Баварські війска під командою князя Леопольда знова розбили Москалів і посувають ся скоро дальше на схід. Баварська армія находить ся вже на північ від Брестя лит.

Головна німецька кватира доносить:

„Армія під командою баварського князя Леопольда взяла приступом російські становища на лінії Клїщелє-Рясно і гонить Москалів дальше на схід. Страти Москалів великі. Наші війска полонили 3.050 Москалів і здобули 16 машинових крісів".

Місцевість Рясно лежить 40 км., а Клїщелє 70 км. на північ від Брестя лит.

ДАЛЬШІ УСПІХИ БАВАРСЬКОЇ АРМІЇ КОЛО БЯЛОВЕЖА. — 4.500 ПОЛОНЕНИХ І 9 МАШ. КРІСІВ.

БЕРЛІН, 24. серпня. — Баварські війска переслїдують безнастанно утїкаючих Москалів, задаючи їм великі втрати.

Звіт німецького головного штабу подає отсї вісти:

„На вижині коло .... (назва місцевости пропущена), на північний

(Продовженє на стор. 2-ій.)

Отсе зближає ся вже до кінця четвертий місяць від часу, коли союзні війска розпочали велику офензиву проти Росії.

Великий наступ німецьких та австрійських війск приніс не лише великі здобутки територіяльні, але також знищенє головної сили російської. Страти Росії в людях і воєнних матеріялах протягом послїдних чотирох місяців перейшли щодо числа всї попередні. Около 1,000.000 Москалів опинило ся лише в полонї. Союзні війска здобули понад 2.000 гармат. Великі і сильні кріпости: Варшава, Івангород, Ковно, Ново-Ґеорґієвск, Оссовець, Ломжа, Остроленка, Пултуск, Рожан і Сєроцк, упали протягом трох послїдних тижнів.

Остало ся ще кілька кріпостий: Брест лит. і Ґродно — з більших, Луцк, Дубно і Ровно з меньших. Але і тих будучність вже порішена.

Велика офензива союзних війск не устає анї не слабне. Найбільші битви відбувають ся в центрі; на обох крилах від довшого часу панує спокій. Уґрупованє воєнних сил представляє ся як слїдує:

ПРАВЕ КРИЛО АРМІЇ (полудневе — в Галичинї і на Буковинї): Від границї Румунії і здовж північного берега Днїстра до устя Золотої Липи — армія ґен. Пфлянцера; здовж Золотої Липи до Красного — армія ґен. Лінзінґена; здовж правого берега Буга аж до границї Росії — армія ґен. Бем-Ермолія.

ГОЛОВНИЙ ЦЕНТР АРМІЇ: Ґрупа Макензена від російської границї поміж Бугом а Стиром попри Брест лит. і дальше на північ аж до Рясна (армії Арца, Макензена і арх. Йосифа Фердинанда). Ґрупа Леопольда від Буга до Бяловежа (армії ґен. Войрша, князя Леопольда і ґен. Безелєра). Ґрупа Гінденбурґа, почавши від Бяловежа попри Бєлосток і Ґродно на схід від Ковна до ріки Вілії (армії ґен. Ґальвіца, Шольца і Айхгорна).

ЛІВЕ КРИЛО АРМІЇ (північне, в Курляндії): Від Вілії на схід від Вількоміра аж до Балтійського моря на захід від Риґи армії під начальною командою ґен. Більова.

Найблизшою цїлию воєнних операцій є на півночи занятє Риґи, Динабурґа (Двинска) і Вильни, в серединї здобутє Ґродна, Бєлостока і Брестя лит., а на полудни здобутє Луцка, Дубна і Ровна.

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor.
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
In United States: $2.00 per year, $1.00 per 6 months, $0.75 per 3 months	В Злучених Державах: на рік $2.00, на пів року $1.00, на 3 місяці 0.75
In Jersey City, Canada and other foreign Countries: $3.00 per year, $1.50 per 6 months, $1.00 per 3 months	В місті Jersey City, до Канади і других краів: на рік $3.00, на пів року $1,50, на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Jersey City.

AMERICAN ASSOCIATION OF FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS MEMBERSHIP LABEL

За всі оголошеня поміщувані в „Свободі" редакція не відповідає. — Рукописий не звертає ся.

При всяких нагодах: на вічах, на зборах, при роботі, на забавах, на весілях, хрестинах і т. д. памятаймо про жертви теперішної війни у нашім рідним краю та збираймо як найбільше жертв на ту сьвяту ціль народну!

(Продовжене зі стор. 1-ої.)

схід від Кліщелє, та в лісах на полудневий схід від сеї місцевости Москалї потерпіли вчера знова великі втрати. При переслідуваню російських військ наша армія дійшла до укріплених становищ коло Бяловєжа. Неприятель стратив більше ніж 4.500 в самих полонених. Наші жовніри здобули притім також 8 машинових крісів".

Місцевість Бяловєж лежить вже на Литві на шляху, який веде з Брестя лит. до Ґродна. Отсей скорий похід баварської армії на схід змусить Москалів в першій мірі до опущеня Бєлостока.

Занятє Бяловєжа вказує також на се, що друга оборонна лінія Москалів є зовсім переломана.

ЗДОБУТЄ ТИКОЦІНА. — 1.200 ПОЛОНЕНИХ І 7 МАШИНОВИХ КРІСІВ.

БЕРЛІН, 23. серпня. — Війска під командою ґен. Шольца по кровавій триденевній боротьбі здобули місто Тикоцін. Москалї потерпіли великі страти і утікають в напрямі Бєлостока.

Урядове донесенє звучить:

„На захід від Тикоціна удало ся нашим війскам переломити російську оборонну лінію. Москалї стратили понад 1.200 полонених, між тими 11 офіцирів, і 7 машинових крісів. Опісля наші війска заняли саме місто Тикоцін".

Місто Тикоцін лежить над Нарвою у віддаленю 25 км. на північний захід від Бєлостока.

НА СХІД І НА ПОЛУДНЕ ВІД КОВНА МОСКАЛЇ СТРАТИЛИ 3.600 ЖОВНІРІВ І 8 МАШИНОВИХ КРІСІВ.

БЕРЛІН, 24. серпня. — Німецькі війска під командою ґен. Айхгорна віднесли знова великі успіхи у битвах, які відбули ся на схід і на полудне від Ковна.

Послїдний урядовий звіт головного штабу доносить:

„Німецькі війска з ґрупи Гінденбурґа посувають ся з великим успіхом на схід і на полудне від Ковна. Вчера наші війска полонили понад 3.600 салдатів і здобули 8 машинових крісів".

НА МОРИ:

У БИТВІ ПРИ ВЇЗДІ ДО РИҐСЬКОГО ЗАЛИВУ МОСКАЛЇ СТРАТИЛИ ЩЕ ОДИН КРУЖЛЯК.

БЕРЛІН, 24. серпня. — **Урядовий звіт міністерства маринарки подає, що німецька підводна лодка затопила в проливі, який веде до Риґського заливу, також один російський воєнний кружляк. Дальше говорить ся у звіті, що російські вісти про страту 11 німецьких кораблів є безпідставні і неправдиві.**

Російське міністерство війни, оглошуючи вість про битву в Риґськім заливі, не подало нічого певного, лише здогад, що німецькі кораблі зістали затоплені або ушкоджені.

Російські часописи і російські воєнні кореспонденти розголосили вість про величезну побіду над німецькою фльотою не без причини. Їм розходило ся о се, щоби в якийнебудь спосіб заохотити нарід до дальшої боротьби, а рівночасно ослабити велике пригноблене з приводу величезних неудач і страт у війні з німецькими союзниками.

НА ПАМЯТКУ ВЕЛИКОЇ ЕВРОПЕЙСЬКОЇ ВІЙНИ.

Накладом **Української Народної Ради в Америці,** з осідком в Джерзи Сіти, Н. Дж., появили ся **відзнаки для американських Українців, на памятку терішної війни в Европі.**

Відзнаки представляють ся дуже красно, як се видно з ілюстрації, на 4. стороні, але в кількох кольорах так, що на відзнаці видно в красках герб галицької України та прапори американський і український. Згори, над прапорами є українська напись: **Жертвам війни 1915.**, а від сподом є анґлійська напись: **Ukrainian Relief Fund** (Український Запомоговий Фонд).

Ціль тих відзнак є двояка: Перше, щоби кождий Українець мав **памятку** з того великого часу, в якім на нашій землї розіграла ся найбільша сьвітова війна; а друге, щоби в той спосіб **прискорити збірку на Фонд визволеня України.**

Таксамо як наша Українська Народна Рада роблять національні полїтичні і неполітичні орґанізації всіх народів, які живуть тут у Злучених Державах: Німці, Анґлійці, Французи, Мадяри, Чехи, Поляки, Японці і т. д. Німці при помочи своїх відзнак зібрали міліони долярів. Але се не диво; їх є тут більше і богатші вони. А ми хоч зберім — тисячі. Нас хоч меньше тут і біднійші ми, але ми сьвідомі того, тут добре знаємо, розуміємо і відчуваємо, що найбільше в часї европейської війни таки потерпіли Українці і Поляки. І тому сьвятим обовязком американських Українців є дати по змозї як найбільшу поміч Українцям в Европі, а знова американських Поляків Полякам в Европі.

Одним з найлїпших способів до сього є продаванє відзнак на памятку війни. І о се вже постарала ся наша Українська Народна Рада, а тепер ходить о те, **щоби загал Українців в Америці взяв дальшу роботу у свої руки.**

Українська Народна Рада поступить тут таксамо як поступають инші народи у Злучених Державах.

Відзнаки буде вона продавати майже по коштах накладу і пересилки кождій українській орґанізації чи комітетови в кождій місцевости в Америці з тим, що по розпродажи кожда орґанізація чи комітет має цїлу суму зложити на Фонд визволеня України. [redacted]

Замовляючи, має орґанізація чи комітет заплатити Українській Народній Раді **по 3 центи за штуку,** значить, коли пришле 3 доляри, то дістане 100 штук (почту оплачує вже У. Н. Рада). [redacted]

Потім ті відзнаки треба продавати по 25 ц. По розпродажи орґанізація чи комітет висилає до Укр. Нар. Ради зібрану суму, з якої може собі стягнути квоту, заплачену за відзнаки і прислати решту яко чистий дохід на Фонд визволеня України. **(Наприклад:** Орґанізація в Нюарку, Н. Дж., замовляє 100 відзнак і посилає за них до У. Н. Ради $3.00, а потім розпродує їх по 25 цнт. і в той спосіб збирає суму $25.00; з тої суми стягає собі видаток $3.00 і решту $22.00 посилає на Фонд визволеня України).

Тою справою повинні заняти ся всї наші місцеві орґанізації. Як візьмемо ся скоро і справно до діла, то в кождій місцевости кілька сот до кілька тисяч Українців і Українок буде мати відзнаки і з кождої місцевости наплине по кількадесять до кількасот долярів на Фонд визволеня України і в той спосіб фонд в короткім часї збільшить ся о кілька тисяч.

Кводра ніхто не відмовить за таку красну памятку з теперішної війни, коли ще до того знає, що гроші йдуть на таку благородну цїль як поміч нашим братям у старім краю.

Способи до розпродажі тих відзнак можуть бути ріжні:

1) Орґанізація ухвалює, що кождий її член має купити відзнаку і присилає цїлу суму за своїх членів (значить вже разом з коштом відзнаки і жертвою на Ф. В. У. по 25 цнт.).

2) Орґанізація або комітет купує якусь скількість відзнак (по 3 цнт.) і продає їх на вічах, зборах, мітінґах, забавах, весїлях, хрестинах і т. д., а по відтягненю тої суми, яку заплатили за відзнаки, решту посилає яко жертву на Ф. В. У.

3) Орґанізація або комітет уладжує у своїй місцевости збірку по улицях (теґ-дей). Підчас того дївчата збирають по улицях до пушок дрібні і більші датки, а хто дасть найменьше кводра, дістає на памятку відзнаку.

Таких способів можна придумати ще й більше.

Всякі поради в устроєню віч, зборів, чи збірок по улицях (теґ-дей) буде давати Українська Народна Рада безплатно зі своєї Народної Канцелярії, яку тепер отворено при У. Н. Раді.

Таксамо до У. Н. Ради можна звертати ся за референтами на віча, яких У. Н. Рада вишле до кождої місцевости за зворотом коштів подорожи.

Адресувати треба так: Ukrainian National Council, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

Тож до дїла, не засипляймо великого часу! Нехай по нім остануть ся слїди нашої щирої працї народної!

В ІМЕНИ СПРАВЕДЛИВОСТИ.

Дня 19. серпня вислав я до часописи „Америка" у Філядельфії, Па., слїдуючу статю:

„В числї 178. часописи „Америка" з дня 7. серпня в статї „Камо грядем", і в числї 186. згаданої часописи з дня 16. серпня б. р. в статї „Щоби припинити свободячий бандитизм" були поміщені численні закиди і підозріня на адресу Загальної Української Ради у Відни, якої я маю честь бути заступником тут в Злучених Державах. В головних начерках зводять ся сї підозріня до слїдуючих точок:

1. Що З. У. Р. загирила автономію Січових Стрільців;

2. що З. У. Р. не вспоминає ся нічого від австрійського правительства;

3. що її полїтика продажна, фамілійна і кумівська;

4. що одиниці роблять полїтику на власну руку;

5. що може дехто занадто лиже руки Полякам;

6. що за миску сочевиці відступає від прінціпів автономії;

7. що в нутрі З. У. Р. є борба.

Хоч все те є лише підозріня, висловлені в формі **„може"**, не оперті на жадних фактах, уважаю своїм обовязком в інтересі народної справи спростувати твердженя, а підозріня відперти.

1. Неправдою є, неначе би Загальна Українська Рада „загирила" автономію Січових Стрільців, натомісць правдою є, що Боєва Управа в порозуміню із З. У. Р. докладала всяких з'усиль, щоби Січові Стрільці мали свою власну орґанізацію. Наслїдком сих старань є те, що Головна Кватира С. С., доповняючі кадри і т. п. спочивають в руках Українців, а головним командантом С. С. є Українець високо заслужений і спосібний директор української приватної ґімназії в Рогатинї, Михайло Галущинський. Правне становище С. С. вияснив я в брошурі „Не скує души живої" ще в лютім б. р., яка розійшла ся в кількох тисячах примірників. Підпорядкованє поодиноких відділів С. С. у війнї як і взагалї їх співділанє мусить бути згідне зі стратеґічними плянами цїлої армії, а що С. С. можуть бороти ся **лише** проти Росії, се виходить із заяви З. У. Ради, що Українці надіють ся освободженя України по погромі Росії. Отже проти нікого иншого не можуть воювати С. С. „автономічно".

2. Не слушне є підозрінє, неначе би З. У. Рада не вспоминала ся нічого від австрійського правительства, бож загально звісним є, що З. У. Р. внесла кілька меморіялів до австрійського правительства, відбуває конференції і ставить ріжні домаганя до правительства. Звіт з відбутих конференцій здають провідники все на засїданях повної Ради, як про се сьвідчать вісти у віденській українській пресї.

3. Неслушне є підозріня, що полїтика З. У. Р. є продажна, фамілійна і кумівська і

4. не можливе є, щоби одиниці робили полїтику на власну руку; натомісць згідно зі станом річи треба ствердити, що в З. У. Р. засїдають репрезентанти всїх українських партій, вибрані на публичних з'їздах за часів мира. Сї репрезентанти не зійшли ся отже як фамілянти, або куми, але зійшли ся тому, що почувають ся до відвічальности за долю свого народа. Коли би їх полїтика була продажна, то др. українська преса, будучи орґаном З. У. Р., не піддала би таким частим конфіскатам цензури. Що полїтика З. У Р. не є полїтикою одиниць, за се ручать імена її членів і їх минувша діяльність; є се люди вишколені полїтично, сьвіточі всїх українських партій, і вони не дозволили би провадити одиницям справ за кулїсами на власну руку.

5. Нема в З. У. Раді тих, що занадто лижуть руки Полякам, бо їх уважало ся за хрунів і вони були ізольовані від впливів на хід публичних справ. Колиж на засїданях З. У. Р. здаєть ся основні звіти з конференцій, то кождий член контролює урядові конференції з польською репрезентацією, коли би такі конференції відбували ся. Що Українці в справах нашого народу не йдуть разом з Колом польським, доказують вісти в українській краєвій пресї. Так приміром: З. У. Р. відмовила навіть участи в спільній комісії для відбудови краю. Усуненє Поляка зі становища намісника Галичини, — отже сповненє основного домаганя Українців від ряду лїт, — вказує на успіх змагань З. У. Р.

6. Підозрінє, що за миску сочевиці, себто за матеріяльну підмогу для голодуючого народа, З. У. Р. відступає від прінціпів автономії, є передчасне, коли ще всї австрійські українські провінції не є в руках Австрії, отже коли справа ще не є актуальна. Впрочім З. У. Р. обговорювала справу автономії українського народа в Австрії на однім із своїх засїдань. А домаганє самостійної української держави з українських ґуберній в Росії, на випадок її погрому, підносить все ясно і рішучо Союз для визволу України, якого репрезентанти входять в склад З. У. Ради.

7. Що в нутрі З. У. Р. нема борби на тлї полїтичної діяльности в основних точках, виходить з того, що ніхто з членів З. У. Р. не зрезиґнував з членства, а прецінь треба припускати, що між провідниками всїх партій мусїв би знайти ся хоч один чесний чоловік, який мав би відвагу хоч би пасивно запротестувати проти евентуальних затій З. У. Р. Колиж може і є невдоволені елєменти, то якраз можуть бути сї, що не увійшли в склад З. У. Р., ті, про котрі я згадував в 5. точці. І сї мабуть підкопують потайки повагу З. У. Р. зі шкодою для народної справи.

Колиж в Америці є дехто невдоволений із З. У. Р., то се може бути оправдане браком наглядних успіхів її діяльности. Брак успіхів треба приписати незвичайно тяжким відносинам, які витворив воєнний стан і силї наших полїтичних противників — Поляків. Але з сього не виходить, щоби кидати каменем на З. У. Раду. Противно, обовязком американських Українців є підпомогти старокраєвих братів в їх визвольних змаганях морально і матеріяльно. А до такої помочи треба праці і завзятя. Реальної помочи надіяла ся З. У. Р., висилаючи до Америки свого речника. Та замість помочи зазнав делеґат самих перешкод, опісля появили ся закиди на саму З. У. Раду, а на самім кінци ще й страшить ся екзекуцією, себто приїздом „когось иншого", котрий певно положить на колїно делеґата і здемаскує З. У. Р. Що таке поступованє не принесе користи для справи, се певне. Натомісць шкода вже тепер очевидна.

Джерзи Сіти, Н. Дж., 19. серпня 1915.

Др. С. Демидчук,
делеґат З. У. Р.

РОДИМЦЇ! СКЛАДАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ФОНД ВИЗВОЛЕНЯ УКРАЇНИ.

СЬМІЛО, ДРУГИ!

Сьміло, други! Не теряйте
Духа на страшную прю!
Бідну країну спасайте,
Честь і свободу свою!
Як нам умерти прийдеть ся
В сїрих казармах, тюрмах —
Местник новий підійметь ся
В наших зболїлих кістках!

Хай нас по тюрмах саджають,
Хай нас пробують огнем,
Хай на Сибір засилають —
Ми всї тортури знесем!
Як нам умерти прийдеть ся
В сїрих казармах, тюрмах —
Местник новий підійметь ся
В наших зболїлих кістках!

ЗВІРСТВА МОСКАЛІВ У ГАЛИЧИНІ.

I.

RUSSIANS BEAT PASTOR'S WIFE AND ROB HOME.

Mrs. Prystay of This City Has Terrifying Experience in Galicia.

First News Sent in Year.

Letter Received by Husband, in Charge of Greek Church, Filled With Story of War's Wrongs.

Beaten by Russian soldiers, threatened with worse than death, her home robbed of all its valuables, provisions and live stock, her 6-year-old niece beaten, her father and brother-in-law whipped with lead-tipped knouts and her own 16-year-old daughter made ill by the terrible fear that she would be ill-treated by the soldiers.

These are the heart-breaking tidings contained in a letter written to Rev. Alexander Prystay, pastor of St. John the Baptist Greek Church, by his wife and received here yesterday. Although Ms. Prystay left this country for a vacation trip in Strilcze, Horodenka county, Galicia, before the war broke out, this is the first news of her that the husband has received in more than a year.

The letter was written after she had recovered from the most terrible experiences of her life, and, being well educated woman, she has set forth these happenings in vivid language. Just why she was spared after many of the men, women and children in the little village had been killed, Mrs. Prystay does not know, but her letter indicates that for a time at least she and her children are safe.

HIDES GIRLS IN BRUSH.

The family consisted of Mrs. Prystay's father, Rev. Mr. Baczynsky; her sister, Mrs. Andrew Slavo, who has a 6-year-old daughter, Miro; the sister's husband, Mrs. Prystay's daughter Natalie, and a Jewish girl. Mrs. Prystay saved her daughter and the Jewish girl from harm by hiding them in the underbrush at the rear of the home.

Mrs. Prystay's letter translated in part is as follows:

On June 10 our home was assaulted at 3.30 o'clock in the morning, and we all awoke when we heard blows upon the door and the firing of guns. There were sixteen soldiers and they broke into the house and began a search for money and valuables. They threatened to kill us all unless we showed them where our money was hidden.

After abusing us and ransacking the house they went away, but returned again soon and made another search. They drove off all the cattle, carted away the hay, grain and all other provisions, smashed up the furniture and then turned their attention to us.

Andrew was taken out and beaten with those terrible lead-tipped knouts until he dropped unconscious. We had been warned that the soldiers might come and I took the two oldest girls out and buried them in underbrush.

I tried to protest against the beating of Andrew and begged them on my knees to spare us, but they took me out, pulled off part of my clothing and beat me with a musket strap. They kept demanding money and making terrible threats. When the soldiers were not looking I slipped out the back way to see how the girls were, but before I could get near their hiding place I was seized by a soldier.

WOMAN FIGHTS SOLDIER.

I fought with all my strength and finally the man uttered oaths, drew a knife and start-

ПО ПРОГНАНЮ МОСКАЛІВ У ГАЛИЧИНІ.

Вигнанці з перемиського повіта по повороті до рідного села, на своїм обістю.

ed to stab me. Father Baczynsky seized his hand and fought him, but was stabbed in the head with the blade. Some officer interfered then and saved me from further harm. Natalie, who could hear the struggle and my cries, fainted away in her hiding place and is still suffering from shock.

Poor little Miro was asleep when the soldiers first came, but they dragged the child out of bed and threatened to kill her unless we gave them money. They let her go after kicking and beating her into unconsciousness. The soldiers robbed us of $4,000, all the money we had, and took everything else that was worth anything at all.

Although we had a number of farm hands, they all hid when they heard that the soldiers were coming, and so there was nobody to protect us except Andrew and father. We have all suffered terribly from the experience, but we are safe at least for a time, I hope. Almost the entire generation of Ukrainians has been killed or taken prisoners.

Reprinted from The Post-Standard, Syracuse, N. Y., August 21, 1915.

Наведена тут статя ілюструє як не мож лише насильства Москалів у Галичині. Родимці! Прочитайте сю статю самі і дайте її до прочитаня всім знакомим Американцям. Як дістанете зі старого краю лист, в якім є яканебудь згадка про московські варварства в Галичині чи Буковині, підіть з тим листом до редакції місцевої анґлійської часописи, подайте редакторови всі важнійші факти і попросіть його, щоби він ті факти видрукував у своїй ґазеті в такій більше-меньше формі, як се зробила редакція сиракюської часописи „Пост-Стандард". Ніякі статї і зазиви, друковані в англійських часописях, не принесуть нам стільки користи, що такі старокраєві листи. З тих листів переконають ся Американці, зглядно Анґлійці, яка є моральна вартість тої величезної Росії, котра зі своїми дикими ордами напала на галицьку і буковинську Україну, щоби „визволяти" Славян з „німецького ярма". Як Вам, Родимці, пощастить ся (а до сього треба лише дрібку доброї волі) помістити старокраєвий лист (або бодай важнійші виімки з него) у якійсь анґлійській ґазеті, пришліть нам дотичний витинок з сеї ґазети, а ми зробимо з того дальший ужиток.

Видрукувана висше анґлійська статя пояснює і наводить частину листа, який дістав дня 20. с. м. о. Александер Пристай, парох гр.-кат. церкви в Сиракюз, Н. Й., від своєї подруги в Стрільчу, пов. Городенка. Пані Пристаєва враз з своєю 16-літною дочкою п. Наталкою виїхала до Галичини ще перед війною, а що вона там зазнала підчас московського наїзду, те вона описує в своїм листі, який понизше наводимо. Для поясненя додамо, що родина п. Пристаєвої підчас нападу Москалів складала ся з сімох осіб, якими були: п. Пристаєва, її батько о. Бачинський, її замужна сестра, сестрина 6-лїтна донечка Мирослава, сестрин муж, п. Наталка Пристаївна і жидівська дівчина (мабуть служниця).

Ось-що пише п. Пристаєва:

„Дня 10. червня о годині 3.30 рано нападено на наш дім і ми всі позривали ся на ноги, почувши гриманя до дверий та карабінові вистріли. Се було 16 салдатів, які вдерли ся до хати і почали шукати за грішми і дорогоцінностями. Вони грозили нам убитєм, як не покажемо їм, де є сховані наші гроші.

„Зневаживши нас і сплїндрувавши наш дім, вони відійшли, але небавом вернули назад і почали перешукувати вдруге. **Зрабували всю худобу, вивезли сіно, збіже і инші припаси, поторощили всю кімнатну обстанову, а відтак звернули свою увагу на нас.**

„**Андрія** (шваґер п. Пристаєвої) **вивели з хати і били тими страшними нагайками, які є закінчені оловяними кульками, доти, доки він не повалив ся на землю безпритомний.** Нас остерігали, що салдати можуть прийти, тому я вивела обі старші дівчата і заховала їх в хащах.

„Я старала ся запротестувати проти битя Андрія і благала опричників на колінах, аби над ним змилували ся, але вони **відтрутили мене на бік, здерли з мене частину одежі і били мене карабіновим ременем.** Домагали ся заєдно гроший і в страшний спосіб грозили. Коли салдати на мене не гляділи, я вимкнула ся боком, аби побачити, що діє ть ся з дівчатами, та заки могла підійти до місця їх сховку, мене зловив один салдат.

„Я змагала ся з ним з усеї сили, але **салдат закляв страшно, виняв ніж і хотів мене убити. Тато (о. Бачинський) вхопили його за руку і почали з ним боротись, а підчас того салдат запхав їм вістрє свого ножа в голову.** Замішав ся в те якийсь офіцир і охоронив мене від дальшої напасти. **Наталка, яка могла чути боротьбу і мій крик, зімліла у своїй скритці і ще доси терпить з того потрясеня.**

„Бідна маленька Мірця (Мирослава) **спала солодким сном, коли салдати напали на дім, але вони стягнули дитину з ліжка і загрозили, що її убють, як ми не дамо їм гроші. Відтак пустили її, але наперед скопали і збили до безпамяти. Салдати зрабували нам $4.000 — всі гроші, які ми мали, а крім того забрали всьо, що тільки представляло якунебудь вартість.**

„У нас було тоді кільканайцять наємників, але вони всі поховали ся, почувши, що надходять салдати, а так не було нас кому боронити окрім Андрія і батька. Ми всі потерпіли страшно від тої пригоди, але зістали уратовані, бодай — як надію ся — на якийсь час. **Майже ціле поколїнє Українців зістало убите, або забране в полон".**

The Ukrainian War Sufferers in Galicia.

(From the Record of Christian Work, East Northfield, Mass., August 1915).

DEAR EDITOR:

Perhaps no nation in Europe has suffered more terribly in the present war, and yet having done less to provoke war, than the Ruthenians (Ukrainians), the people of Eastern Galicia. Their land became the battle-ground in the struggle between Russia and Austria; the names of Lemberg and Pezemyal are familiar to the reader of the war chronicles. The fury of war with all its horrors has swept over the unfortunate land, leaving in its wake ruins where once stood peaceful homes; gaunt starvation, where once was contentment; the stillness of death, where life once teemed. When the hosts of war passed through the land, the terror-stricken people either fled to Bohemia or Hungary, where they are now eking out an existence,—for Austria is unable to do much for them,—or else when the devastating storm came sweeping on, they sought refuge in the forests and mountains of their native land, then returned to hover about the ruins of their former homes, which, if not destroyed, are empty of the grain carefully hoarded for the winter and the spring sowing. The stables whence once sounded the lowing of cattle, the cackling of the chickens, and the grunts of the pigs, are now silent. Starvation, with hollow eyes, stares the poor people in the face.

Rather meager and incomplete are the accounts of these terrible conditions that have sifted through the censorship of Russia, as any letter containing too vivid a picture of the present state of things might be detained. It appears that letters have not been received here later than March, and it is to be feared that conditions in Galicia since March have grown worse instead of better; that hunger is felt more severely, yea, even that human beings have starved to death!

Let the letters below, translated from the Ruthenian, tell their own story. They were written, it seems, from Galicia, to relatives in America, and appeared in print in the „Swoboda" (Liberty), a Ukrainian paper published in Jersey City. Here, then, are the letters, in part or in full:

A letter from Galicia:

December 19, 1914.

"Dear Husband:

I will not describe to you all of my sufferings, because it is too difficult for me. I am well, with all my children, but woe, poverty and sadness prevail here since the war was declared. The Russian Cossacks came from the Russian boundary line. The people of Bozykow (the Ruthenian village) were in great fear and began to run away into the woods and to other villages. I got ready my wagon and we ran into the woods. On Thursday the Russian troops passed through, then we came back to Bozykow. Prices have risen very high. I cannot describe everything.

With greeting, your faithful wife,

Ewhenia."

A letter from a refugee to Bohemia:

November 11, 1914.

"Dear Brother and Sister:

Kindly receive my petition to send me a few cents; save my poor and unfortunate life! God will reward you! It is good for you to live in America and live free from danger. Death is always looking into our eyes and we into its. I cannot write more because I don't know whetehr you will get this letter or not and because of my grief I cannot write what I suffer in my old age.

Your brother John."

A letter from Galicia:

January 4, 1915.

"Dear Brother:

When I returned home (from America) I was not there long, because I was called at once to the war which started at that time. In the war I was five months. One day Russian soldiers surrounded us. From the whole legion (regiment?) just 350 soldiers and seven officers remained. We surrendered and on the journey to Siberia I pleased Russian soldiers, who let me go home on Christmas to see my wife and children. I had left my family very poor, without bread, salt and milk because the cows were taken to the army, and without money. In the village there is great misery. People have nothing to eat. I cannot describe all that is happening here. Wives are crying for their husbands, children cry for their fathers, parents cry for their children. The people who live in the village are mostly women; they are very hungry because they have nothing to eat. Please, Brother, if you have some money send me a few cents, because I may die from hunger with my family. Please, Brother, do not forget us. God will help you a hundred times. I remain your sincere Brother, and I wish you everything good from God and our Jesus Christ.

Your brother Michael ——."

What response will these heartrending pleadings awaken in the hearts of the Christian people of our land? We have been prospered by God. Famine does not threaten us. Will we share our plenty with our unfortunate brothers and sisters in this land across the sea who, in their hour of dire need, are stretching out their trembling hands for aid? Some day, up Yonder, the Lord Jesus will say to those who have been His instruments: "Inasmuch as ye have done it unto one of the least of these my brethren, ye have done it unto me." Will the King smile upon you and me while He utters these words because we have ministered to the needs of His poor brethren?—F. Z.

Note. This article reprinted from The Record of Christian Work (East Northfield, Mass.) shows how severely the Ukrainian people in Galicia have suffered during the present war.

A Ukrainian Relief Committee has been organized in the United States with the object of raising funds for the relief of the widows and orphans of Galicia and the sufferers by the ravages of the present war. The office of this Committee is at: **83 Grand St., Jersey City, N. J.**

An American Relief Committee for the war sufferers in Galicia has been created by **The Christian Herald, (Bible House, New York City),** which is supporting them through the special Christian Herald Committee in Vienna.

All contributions will be thankfully received by both Ukrainian and American Committee.

Замітка. Отсе подаємо в передруку статю з американської часописи The Record of Christian Work, в якій описано недолю наших братів підчас теперішної війни в Галичині і подано на доказ правдивости три листи зі „Свободи", прислані з Галичини.

Не будемо тут переповідати ще раз тих листів, бо наші читачі їх знають.

Коли ми їх тут друкуємо по анґлійськи, то на те, щоби наші читачі могли дати прочитати чужинцям та заохотити їх, щоби і від себе дали поміч нашим братям в Галичині.

При нагоді устроюваня віч на сю благородну ціль, або збірок по улицях („теґ-дей") чи яких принагідних збірок наші читачі по містах Америки можуть використати отсю статю, даючи її до прочитаня тим, що читають по анґлійськи, а могли би дати поміч жертвам війни в Галичині.

Для сеї цїли подали ми повисше також адресу нашого українського комітету в Джерзи Сіти, Н. Дж., а також і американського (Christian Herald, Bible House, New York City), на які можуть посилати жертви ті чужинці, що відчують недолю наших братів у старім краю і схотять їм помогти.

Редакція „Свободи".

II.

Хвальна Редакціє! Мій брат Іван Кащій з Манчестер, Н. Г., отримав лист від своєї жени і просить дуже помістити його в нашій любій „Свободі", аби більше людий довідало ся, як Москаль обходив ся з нашими людьми в Галичині підчас свого панованя. — З поважанєм, Павло Кащій з Ню Йорку.

Сей лист, який містимо в повній основі, звучить так:

Лисятичі (пов. Стрий), 7. липня 1915.

Дорогий мій Мужу і Тату наш любий!

Довгих 11 місяців чекали ми, дорогий мій Іване, на яку вісточку від Тебе. Встаючи і лягаючи, думали ми о Тобі, журили ся Твоїм здоровлєм, бо чули, що і там на чужині вам не ґаразд. А за нас то і жаль згадувати!

Вороги ввійшли до нашого села 6. вересня 1914 р. і від того часу не діставали ми ніякої вістки від наших. Все виглядали свого війска, все чекали, тай місяці роком нам ставали. А вороги гнали своє війско все далї і далї. Що дня прибували тисячі Москалів. По селах стояли на кватирах, **збиткували ся над людьми, над жінками; крали, рабували, що лиш було. Що їм не було потрібне, то продавали на другім селі за півдурно, а чоловік не міг стати в обороні, бо зараз нагайкою чоловіка оббили. Ой, неодин наїв ся московських нагаїв і плетень, а били за дурно — як їм подобало ся. Неодин відхорував через них, а неодин і на тамтой сьвіт пійшов. От Муху так оббили, що ми ледви відтерли його потім, і ще дотепер (від зими!) він не подужав цілком. В селі покрали худобу, дріб, сїно, збіже; позабирали плоти, паркани, та добре допекли всім людям. Як наше війско надходило з гір, то всїх хлопів і хлопців гнали Москалї до шанців, а наш Стефан то мусів за дівчину перебрати ся, бо лиш так міг заховати ся від них. Платили за роботу нагайками, а били, не питаючи, куди кого бють. Наших людий брали в зимі далеко 9 миль в гори копати шанці, а як вони там набідили ся, то страшно і згадувати! Наш склеп і наша читальня зрабовані і знищені до тла, так само і по инших селах. Каса Райфайзена розбита, зіпсута, бо Москалї хотіли до неї добути ся.**

Наш парох о. Андрій Пеленський був цїлий час у Відни, а на його місци лишив ся другий, молодший сьвященик. Але по инших селах, коло Жидачова і Щирця тай на північ за Дністром, богато було попів православних. Нашого любого митрополита Шептицького зараз на початку війни Москалї заарештували тай вивезли далеко в північну Росію до міста Курска. Там на крок не відходить від него варта і нікому не вільно до него ходити або його відвідати. **І так богато-богато наших добрих, щирих Українців поарештували і вивезли в сибірські пустині.** Зі Стрия взяли між иншими адвоката Гарасимова. **І хлопів забирали, як знали, що котрийсь є сьвідоміший та що противить ся тій самоволи і нагайці московській.**

Потім прийшли битви в наших сторонах. **З тамтого боку Стрия, як Любєнці, Завадів, Нижухів — всьо погоріло. Як на наше село били ґармати, то ми сиділи в ямах та кождої хвилї надіяли ся смерти.** А кулї всякого рода сипали ся як град. Кілька хат ушкодило, 6 нумерів зовсїм згоріло, забило і поранило кілька штук худоби, але з людий — слава Всевишному Богови — ніхто не пошкоджений.

Прийшли вкінци наші любі війска разом з Прусаками. Бог один видів нашу радість! **Люди у ноги їм падали, слїди слїзми заливали, гостили, чим лиш могли, своїх дорогих освободителів. Кождий собі і своїм діточкам від уст віднимав, а ділив помежи війско. Ой, було-ж і чого тїшити ся! Хто так набідив ся, наневолив ся як ми бідні за московського панованя, той був би всьо дав, що тільки мав, аби лиш раз ще узріти, бодай на годину, своїх!**

Тепер ворог вже далеко, бо Львів є уже в наших руках. Бог допоможе і наші викинуть його за границю нашої Галичини, а тоді може і мир наступить і Ти, любий мій Іване, повернеш назад у свою вітчину. Чекаємо Тебе, дорогий, як сонця, як сьвітла і молимо Бога, щоби Ти як найскорше міг до нас приїхати.

Як я бідила — Бог один видів. Ледви випросила коний, плуга, та — слава Богови — обвеснувала всьо. Посадилам ниву бульби, трохи фасолї за Берниками. Посіялам трохи вівса і як би дощ, то би всьо було добре, а то у нас така посуха, що крий Боже! Москалї копали шанці навкруги села тай за Берниками через всьо поле моє порили. Там також двох Москалів закопали коло нашої межі. Столочили дуже овес, а зробили дорогу через получверток поля в осени і тепер то я навіть не орала, бо не мож. За Містечком посіялам ниву жита. Оранє коштувало мене за Берниками 30 корон, бо нїгде не моглам коний дістати.

Марчишин Михайло як поїхав у жнива (1914) на форшпан, то аж тепер дав знати, що жиє. Чоловік Настї Берник є в неволи в Росії — писав перше. Стефан Олекси з долу пійшов тепер до війска, а братів Дмитро з Пукенич також. Федь дуже слабий, вже сповідав ся нинї — не знати, чи вийде. Бричку Николу кров залляла недавно тай вже умер. Кисличчі хату розвалили кулї. Стефан Гануськи Юркової подужав — нїщо йому не шкодить, що 'го переїхав автомобіль. Нашому Стефанови украв хтось молитвенник від Тебе, тож як будеш міг, купи колись. Стефан служить далї в школї. Дїти всі — Богу дякувати — здорові. Настя Берник має другу дитину, тай випросила Мариську, аби бавила. А чи не чув Ти що за Пилипа цьотчиного, бо писав.

Тепер кінчу, цїлую Тебе щиро—Твоя жена Явдоха. Дїти Твої цїлують Тобі руки — і всі дякуємо Тобі за ту радість, яку зробив Твій лист нам бідним. Мариська Настї сусїди і я — тота, що пише лист — сердечно Вас поздоровляємо! — Наталька.

III.

Хвальна Редакціє! Прошу помістити у „Свободі" залучений лист, який я отримав сего тижня від своєї жени, нехай увесь сьвіт знає, як Москалї були у нас розґаздували ся. Тепер пігнали наші війска московські недобитки на проклятий Сибір і щоби за них ніхто не чув тай не знав. — З поважанєм, Гаврило Климишин з Асторії, Л. Ай., Н. Й.

Сівка калуська (пов. Калуш), дня 24. липня 1915.

Дорогий мій Мужу!

Пишу до Тебе лист кровю і слезами. Ти питаєш, чи здорова дитина, а то на Матки Божої вже буде рік, як я її поховала. Тепер вона має спокій, але я з другою дитиною то ледви що виховала ся. Не можу Тобі всього описати, які хвилї ми тепер перебуваємо — страшно і сумно! От напишу дещо коротко.

Людий в селї нема, бо від 18 до 60 років то всьо пійшло, не знати де тай що. Ой, зазнали ми біди тай нужди, наїли ся страху: кожде свою смерть виділо, бо за ним ходила, але якось нас Бог остеріґ.

Допустив Бог на нас тих звірів Москалів і Татарів. То не люди, бо ще гірші від тигрисів! Були у нас довго тай нічим не контентували ся. **Зразу нищили збіже, забирали худобу, яку хто мав, по дві штуки і більше, а нічого не платили.** У нас взяли кобилу і бика (дали менї за те 20 рублів). **Не лишили в селї анї гуси анї кури і ще було для них замало. А як обходили ся з людьми — Господи! Не мож писати, серце пукає! Твого брата Филимона забили на дорозї. У Гриневій хатї вирвали в ночи вікно; влізло двох салдатів до середини і там його вагітну жінку Марцю мучили до рана тай вона за два дни умерла. А стару Гафію Мочирчиху привязували за ноги до жердки і так до старої чіпали ся; і вона з того також померла.** Боже милий! Зішли пімсту на тую дичину! Николи Стасевого жінку трафила куля у плечі і вбила. Але чи я можу Тобі те все описати? Ой, не раз ми тай не десять ховали ся попід печі, то на під (стрих), то по ямах, які ми собі викопували і там днями і ночами сиділи. **А за голод і за діти, то вже й нема що казати — нещастє, тай годі!**

Тепер уже лекше, бо прийшли наші війска тай нагнали тоту звірину. У нас стоять тепер наші канонєри. Дай, Боже, аби їх (Москалів) гонили, аби над ними і вода не устояла ся, але болото смердяче, де лише кінські пявки жиють — за таке злочинство, яке вони по наших селах робили.

Одної днини то вже ніхто не казав, що буде жити. Як наші зачали бити з села, а Москалї з Калуша, то кулї як град по тучі можна було збирати. Тай Бог нашим поміг! Чей ті дикуни нїгде не утримають ся на місци, пійдуть як вода до моря, пійдуть на той Сибір, щезнуть від лиця Божого і людського, аби за них ніхто не чув тай не знав!

Так, милий Мужу, не пишу Ти більше, бо може і того не дістанеш; а як дістанеш, то зараз відпиши, бо я не знаю, чи дочекаю ся ще Твого листа видїти. Всьо дуже тяжко докучає, а голод найгірше. Крейцара нема — тай смерть!

Працай, милий Мужу, і не забувай за мене, що-м Тя вірно любила. Дай, Боже, ще раз увидїти ся! Будь здоров, най Ти Бог помагає! — Твоя жена Параска Климишин.

ДО ВІДОМА НАШИХ ЗЕМЛЯКІВ.

Звертаємо увагу всїх наших Земляків у Злучених Державах і Канаді, що Українська Народна Рада отворила щойно бюро під назвою „Народна Канцелярія" для уділюваня пояснень і інформацій при зносинах зі старим краєм.

До обсягу діланя „Народної Канцелярії" належить:

1) Посередничити в пересилці листів до старого краю. Належитість виносить 25 цнт. (В тій сумі містить ся вже оплата листу до старого краю, оплата листу зі старого краю і оплата листу до посилаючого).

2) Уділювати інформацій і вишукувати місце побуту кревних або знакомих в старім краю. Належитість на покритє коштів, переписки і оголошеня виносить 50 цнт.

3) Посередничити при пересилці гроший до старого краю. Гроші пересилає ть ся через найпевнійші компанії і по найвисшім курсї.

4) Уділювати ради і вказівки в справах спадкових, військових і т. п.

Всї листи, чеки, моні-ордери і т. д. просимо виписувати і посилати на адресу: Information Bureau, 83 Grand St., Jersey City, N. J.

Інформації і ради, які мають значінє для ширшого загалу, будуть стало оголошувані в „Свободі".

„Народна Канцелярія" стоїть в зносинах зі всїми важнійшими комітетами і товариствами в старім краю.

Просимо відносити ся до нас з повним довірєм. Бюро заложене не для зисків, але для охорони наших земляків перед визиском.

Цїлий чистий зиск з доходів бюра призначений на „Фонд визволеня України".

Народна Канцелярія
Української Народної Ради.

РОДИМЦІ! ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКР. НАР. СОЮЗА.

ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ СЬВЯТО В ҐМІНДІ.

На далекій чужині, на австрійсько-ческій граници, в оселі для українських збігців в долішно-австрійськім місточку Ґмінді, відбуло ся в неділю, дня 27. червня величаве сьвято в честь Тараса Шевченка. Для звеличаня сего сьвята приїхали з Відня віцепрезидент парляменту Юліян Романчук, голова української парляментарної репрезентациї д-р Кость Левицький, голова клюбу українських послів з Буковини Микола Василько, голова Боєвої Управи посол д-р Кирило Трильовський, буковинські посли Омелян Попович, Ілія Семака і Антін Лукашевич, галицькі посли д-р Олександер Колесса, д-р Лев Бачинський і Лев Левицький, старший радник судовий з Чернівців Володимир Ясеницький, від українських сьвящеників збігців з Відня о. декан Кипріян Ясеницький і о. Лициняк та Василіяни о. Лазар Березовський і о. Яким Фецак, від Українського Жіночого Комітету з Відня пані Ольга Ціпановська і Криськова, від української преси редактор „Свободи" д-р Степан Баран і ще цілий ряд пань і панів. Кромі них приїхало на се сьвято девятьох українських Січових Стрільців під проводом четаря Дмитра Катамая.

Приїзжих гостий привитав на стациї голова сьвяточного комітету д-р Василь Маковський і начальник заряду баракової оселі міністерський секретар барон Чапка і комісарі д-р Бухнер і д-р Осип Білінський, почім гості пійшли до поблизкої баракової оселі, де під сю пору містить ся 25 тисячів українських воєнних збігців зі всіх повітів Галичини, Буковини а навіть з угро-руських комітатів Угорщини.

Само сьвято розпочало ся о годині 2. з полудня

величавим походом,

на чолі якого йшло півтретя тисяча шкільної української дітвори, співаючи наші народні гимни і несучи в руках українські хоругови. За дітворою машерували українські Січові Стрільці і більший відділ українських жовнірів інвалідів, а за ними непроглядні маси збігців, переважно жіноцтва. Похід перейшов попри дім заряду бараків, де на ґанку зібрали ся приїзші гості, відпоручники місцевих властий під проводом старости, начальника суду і бурмістра, урядники заряду і комітет, урядкуючий сьвято, підносячи оклики на побіду Австрії і на відроджене України.

Коли похід вже перейшов і уставив ся здовж широкої улиці перед домом заряду і відсьпівав австрійський гимн, промовив з ґанку

д-р Кость Левицький

більше меньше в ті слова:

Рік минає від хвилї, коли у Львові відбули ми перегляд наших народних сил з Галичини і Буковини на памятнім сокільсько-січовім здвизї. Тоді не прочували ми, що сегорічне сьвято доведеть ся нам сьвяткувати серед воєнних обставин на німецькій земли, далеко від рідної країни. Набіг московських салдатів, тих слуг московського царя, відвічного ворога України, на Галичину і Буковину і тверда воєнна конечність кинули тисячі і тисячі нашого народу на чужину, які серед невідрадних обставин вже близко рік з тугою виглядають хвилї, коли зможуть вернути до рідної країни, знищеної нашим ворогом, де не всї стрінуть найблизших своєму серцю. Богато з тих, котрих воля монарха покликала в боєві ряди, поклало свої буйні голови на полях битв в обороні рідної країни, богато жертв з поміж нашого народу забрала воєнна хуртовина, богато з тих, що вернуть, не застануть навіть рідної стріхи, бо і ся пійшла з димом в наслідок московського наїзду. По повороті до краю застанемо неодну руїну, на якій треба будувати нове житє.

Та ми не згинемо! Народ, котрий добровільно вислав в'боєві ряди українських Січових Стрільців, а на зеленій Буковині гуцульських добровольців, до борби зі своїм відвічним ворогом, не загине, хочби над його головами шуміла і не знать як страшна воєнна хуртовина. В воєнній пожежі і серед гуку гармат, які кулями заорюють нашу ниву, на земли, зрошеній нашою кровю, наш український народ відродить ся до нового, красшого і щасливійшого житя!

Зближаєть ся хвиля нашого визволеня. Побідні австрійські і німецькі армії розбили вже московські сили, які прийшли закріпостити австрійську Україну, щораз дальше випирають Москалів з нашої країни. Вернули вже під австрійське пановане старинні українські міста, Перемишль і Львів, невдовзї верне і решта нашої рідної країни, де доси лютує наш страшний ворог.

Богато ми натерпіли ся, много горя перенесли на примусовій скитанині по чужих краях. Та не падали ми духом. Українська парляментарна репрезентация, та всї головні начальні українські інституциї, обєднані нинї в Загальній Українській Радї, докладали і докладають всїх зусиль, щоби облекшити незавидну долю воєнних збігців, приспішити їх поворот до краю і дати поміч при першім загосподарованю. Наш український народ перейшов тепер тверду школу і богато навчив ся. Передівсїм терпеливости! Всї ви, дорогі браття і сестри, повернете в рідні сторони, будьте однак терпеливі і вирозумілі; поворот є можливий тільки постепенно, в міру увільнюваня повітів зпід ворожого пановання, бо вертати можна тільки в повіти безпечні від ворога і від пошестий. Вернемо всї — і хоч побачимо значну руїну — то можливо прийдуть до нас красші політичні порядки, а з ними і можність загоїти рани і ставити нові будівлї народного житя!

Наконець д-р К. Левицький подякував зарядови за опіку над збігцями і за поміч в уряджeню нинїшнього сьвята і закінчив свою промову окликом в честь монарха, який грімко повторили учасники обходу.

Концерт.

О год. 2. попол. розпочав ся концерт. На сценї, яку нарочно вибудував заряд бараків коштом кількох тисяч корон, уставлено бюст Шевченка на чудово різьбленім деревлянім постументі, в який опісля вбивано памяткові цьвяшки. Гості з Відня і Ґмінду засїли на уставлених перед сценою кріслах, а за ними непроглядне море людських голов в числї понад 20 тисяч. Всї судові повіти з Галичини і Буковини, навіть угро-руські комітати, були заступлені на сїм небувалім народнім сьвятї. Чудовий образ, якого, здасть ся, ніхто другий раз не буде оглядати! Лемки, Бойки, галицькі і буковинські Гуцули, Підгіряни, Подоляни, угро-руські верховинці, сотки і сотки ріжнородної і ріжнобарвної ноші — все те зложило ся на чудово-гарну картину. Пораз перший зійшли ся на далекій чужині сини великого українського народу, загнані сюди воєнною судьбою, пораз перший Лемки і угро-руські селяни почули про Шевченка і українське відроджене...

Концерт розпочав ся відсьпіванєм „Боже великий, єдиний"; співав дїточий хор під управою учителя п. Юрчика, який напрацював ся богато над вишколенєм хору. Вступне слово виголосив д-р Василь Маковський. В німецькій части промови д-р Маковський представив коротко житєпис Шевченка, а опісля обговорив його значінє для національного і політичного відродженя українського народу; в українській части, навязуючи до теперішних подій, обговорив з окрема значінє Шевченка для розбудженя українського робучого народу. Промова д-ра Маковського зробила велике враженє на учасників, особливо на численно зібраних Німців.

По відсьпіваню мішаним хором „Вулиці" вийшов на сцену сїдоголовий патріярх нашої політики, віцепрезидент парляменту Романчук і привитаний горячими оплесками, зворушеним голосом представив історію нашого відродженя, якого сам був сьвідком, висказуючи певність, що наш народ, хоч нинї переживає тяжку пробу, не пропаде і не загине. По привітнім слові віцепрезидент Романчук забив перший памятний цьвяшок, а за ним зробили се д-р К. Левицький, Микола Василько і инші визначнїйші гості. Відтак п. Рисівна в козацькім строю гарно віддеклямувала „Розриту могилу", почім виголосили привіти: д-р Колесса від Української Культурної Ради і д-р Трильовський від Боєвої Управи.

Хор дїточий відсьпівав „Минуло літо Боже", учитель п. Стельмах віддеклямував по німецьки „Заповіт" в перекладі Вірґінія, переробленім д-ром Ґроманом, комендантом військової варти в Ґмінді. Німецький переклад справдї чудовий, добре віддеклямований, присутним Німцям незвичайно подобав ся. Учитель п. Ґораль відограв на скрипцї Ґаля „Серенаду" в супроводї фортепянової гри п. Рисівної. Відтак мужеський хор відсьпівав „Чорна ріля", а по декламациї „Минають дні" мішаний хор відсьпівав Шевченка „Заповіт"; в хорах вибила ся своїм прекрасним сопрановим голосом п. Михайлина Музиківна. Концерт закінчено відсьпіванєм „Ще не вмерла Україна" о год. 5. пополудни.

Комерс.

О год. 7. вечером розпочав ся в просторій сали місцевого касина комерс при участи місцевої інтеліґенциї, хору, урядників заряду і численних німецьких гостий з Ґмінду з родинами. На комерсї промовляли: д-р Маковський, д-р Баран, посли Семака, Лукашевич, д-р Трильовський, д-р Лев Бачинський і Лев Левицький та о. Кушлик. Свобідна гутірка, переплїтана співом, протягла ся до 1. год. в ночи.

За уряджене сего справдї величавого сьвята на далекій чужині належить ся подяка передівсїм д-рам Маковському і Трешневському та паням Бачинській і Трешневській.

НЕ РОБИ ДРУГОМУ, ЩО ТОБІ НЕМИЛЕ.

Орґан мікізракської „Народної Помочи", названий мабуть через похибку „Народне Слово", взяв собі за цїль нищити наш Український Народний Союз. В кождім майже числї вписує на нашу орґанізацію і її урядників найріжнороднїйші дурниці і думає в своїй наївности, що тими своїми брудними лайками і наклепами осягає величезні для себе успіхи.

Ми не хочемо тратити часу, чорнила і паперу на полеміку з задирчистим „Народним Словом", бо ми вже зайвий раз переконали ся, що тою ґазеткою орудують такі люди, яким вже і сьвячена вода не поможе...

Панове від „Народної Помочи" і її непорочного орґану рахують заєдно касу У. Н. Союза, критикують „високим стилем" кождий крок і кождий звіт урядників нашої орґанізації, а не хотять бачити того, що дїєть ся в їх власній хатї. Що над тою „народною" хатою тріщать сильно вязаня і крокви, се видно між иншим і з низше поданої заяви, яка була поміщена в 64. числї „Народної Волї" (з 14. серпня 1915). Ось що ми там читаємо:

ЗАЯВА.

Подаємо до загальної відомости, що Товариство „Згода", від. 52 „Народної Помочи", виступає зі згаданої організації задля слїдуючих причин:

Перше: Ми яко робітники, не маючи инших средств до житя окрім наших мозольних рук, живемо там, де іде праця, тому зчаста змушені ми через застій фабричний опускати дану місцевість, шукаючи по всій широкій землї Вашінґтона лїпшого щастя. Шукаючи за працею, зчаста приходить нам переносити ся з одного стейту до другого, ба навіть третого тай десятого. Позаяк „Народна Поміч", як самі головні урядники хвалять ся, має чартер тільки на Алеґені кавнти і тільки з тих кавнтів можуть бути урядники, а відділ правдоподібно не може бути в иншім стейтї, тому таку орґанізацію уважаємо за безкорисну для нашого чорнороба.

Друге: „Народна Поміч" за рік провадженя свого інтересу видала поверх три тисячі долярів народного гроша на дрібні розходи, а посмертне ані одно не виплачене. „Народна Поміч" випожичила своїй редакції, чи там редакторови, поверх тисяч долярів не знати на що, бо друкарня є власностю сальоністів Д. Поради і А. Канї. Словом, посмертного нема відки виплачувати.

Трете: „Народна Поміч" є орґанізацією чисто коршмарською, в якій мають голос тільки коршмарі із своїми бартендрами і костумерами.

Четверте: „Н. Поміч" се орґанізація, в котрій урядують люди неписьменні, коршмарі.

Пяте: „Н. Поміч", а зглядно її уряд викинув статут, ухвалений конвенцією, а зробив собі свій в такій формі, що член сеї орґанізації не має права на ніщо і до нічого — окрім коршмарів і їх покровителя редактора Косового.

Шесте: „Н. Поміч" зове ся народною, але в дїйсности нею не є, бо знехтувала конвенційні ухвали і народні бажаня.

Семе: Екзекутива „Н. Помочи" є слїпим орудєм свого редактора.

Осьме: Орґан сеї орґанізації, котрий вічно уїдає на всїх і вся, немов би хотів боронити загального добра, є фарисейський, бо закриває бруди своєї орґанізації.

Девяте: Як се правда, що „Н. Поміч" має чартер тільки на повіт Алеґені, то вже не може дати запоруки своїм членам, котрі яко робітники часами змушені опускати сей повіт, а навіть і стейт.

Десяте: „Н. Поміч" се орґанізація збудована в сальоні сальоністами, бартендрами і костумерами при помочи крикунів, котрі були платними аґентами сальоністів.

Хто би бажав більше поясненя, охочо послужимо.

Від членів Тов. „Згода", від. 52 „Н. Помочи".

А що буде з „Народною помочию" як слїдом її 52-го відділу пійдуть инші відділи?... А що станеть ся тоді, як на сьвітло денне вийде цїла тайна господарка сеї кумівської орґанізації?...

ОГИДНИЙ ЗЛОЧИН.

В нашій „свободолюбній" Америцї є ще богато таких людий, які не хотять підчинювати ся вирокам державних судів, але карають злочинців самовільно, так званим лїнчованем. Найбільше таких лїнчів лучаєть ся в полудневих стейтах нашої держави. Зловлять приміром злодія в чужім курнику, зараз злетить ся товпа і без ніякої процедури повісить виновника на першім лїпшім дереві.

Такі самосуди є ознакою дикости і бувають нераз дуже осоружні. Один з таких огидних злочинів поповнено онодї в стейтї Джорджія. Товпа узброєних людий впала до державної вязниці в Міледжвіл, де находив ся засуджений на смерть, а опісля ґубернатором стейту Джорджія помилуваний на досмертну вязницю, Лєо Франк. Його засуджено під закидом замордованя 14-лїтної дівчинки Марії Фаґан. Та проти нього не піднесено ніяких доказів, нічого йому не доказано, а він до послїдної хвилї запевняв, що не є винен закидуваного йому морду. Мимо того суд без доказів засудив його на кару смерти. Сего було ґубернаторови того стейту вже за богато і він силою своєї власти змінив кару смерти на досмертну вязницю. Та кровожадні полудневі „джентельмени" хотїли конче крови. Наперед один виродок в людськім тїлї, вязень Крід, що відбував свою кару у тій самій вязниці, до якої запроторено Франка, прийшов в ночи до його ліжка і сплячому Франкови підрізав великим кухонним ножем горло. Лїкарям вдало ся задержати Франка при житю. Заледви нещасна жертва людської пристасти стала приходити до себе, стало ся щось такого, що покриє вічним соромом жителів стейту Джорджія, а посередно і горожан цїлої Америки. В ночи з 17 на 18-го с. м. трийцять відстіп до голови узброєних звірів в людськім тїлї впало до вязниці і виволїкло мнимого мордерця з ліжка, у якім він лежав тяжко хорий. По сїм в брутальний спосіб його повішено на дереві недалеко гробу його мнимої жертви. Годинами труп замордованого висів на дереві, а тисячі жінок і дїтий приходило подивити ся на сю жертву „народної справедливости". Плян упровадженя нещасного з вязниці мусів бути дуже старанно приготований і обдуманий. Як настоятель вязниці заявив, в ночи коло 11-ої години до вязниці впало около 30 узброєних від стіп до голови замаскованих людий і звязавши його, присилувати запровадити себе до ліжка Франка. Чотирох вхопило свою жертву за ноги і так виволїкли на двір. Голова жертви била тяжко о кождий ступіть сходів і він страшно стогнав з муки. Неначе околїт соломи кинено його до автомобілю, до якого всїли злочинці, уживаючи тїла жертви за підніжок. Відси в шаленім темпі поїхали „народні судії" на кількох автомобілях до Марієтти, де находить ся гріб мнимої жертви Франка. Дорога тривала повних шість годин. Душевні муки, які приходило ся переносити нещасній жертві, мусїли бути страшні. І коли автомобілї прибули на місце, повішено Франка на дубі вже на пів мертвого. Тисячі людий тимчасом вже були згромаджені на місци екзекуції і цїкаво приглядали ся „народній справедливости". Між нелюдською товпою були старі і молоді, мущини і жінки, дївчата і хлопці та малесенькі дїти — а всї тїшили ся варварським видом. І коли тїло жертви колисав вітер і з його незагоєної ще рани від ножа на ший текла поволи кров, зпосеред товпи виступали всїлякі бесїдники і говорили дикі промови. Допержа по пару годинах явив ся судія Морріс на місци злочину і старав ся опамятати товпу, що йому з тяжкою бідою удало ся. Та коли тїло здоймлено, один зі злочинців скочив на лице застиглого трупа обома ногами і став по лици доптати. З найбільшим трудом удало ся остаточно судії видерти окровавленого трупа з рук розъвіреної товпи і у своїм автомобили завести до Атлянти. За автомобілем судії гнало около 300 инших автомобілїв зі співаючою і радуючою ся товпою. Тїло злїнчованого Франка приміщено спершу у похороннім заведеню, де тисячі народа йшли довгим шнурком і приглядали ся йому, а відтак відослано до родини в Бруклині і там тихцем поховоронено. Що за весь той час діяло ся в серцях матери замордованого, його жінки і рідні, про се не треба і згадувати...

Вп. п. В. Гордієнко зволить ласкаво зголосити ся в редакції „Свободи" у важній справі.

ГОЛОВНА СТАВА В КЛИМЦИ.

Ми були в землянках на горі Бескиді. Селяни докінчували тоті землянки. В земли копають подовгасті ями, на верх кладуть позрізувані сосни або бучину, а на се сиплють глину, щоби шрапнель не шкодив, але як гранат заїде в верх такої землянки, то розірве все до споду. Землянки то так неначе довгі ями на бульбу. З того боку, що на діл звернений, є віконця і двері. Одна переділка є 5 до 6 м. довга а 2 до 2½ метрів широка. Переділка від переділки розділена дошками, до кождої переділки ведуть з надвору осібні двері. Де офіцири мешкають, там є вигіднїйше уладжено. Стоять тапчани і є більше малих зелїзних печий. Вояки і стрільцї спали на земли і то так тїсно, що не мож було обернути ся. Чіхати ся не можна, бо не мож рушити ся. Як один має пасїкомі, то розлїзуть ся по всїх і як тут не драпати ся? Земля вогка, тягне. Кому вже годі витримати, будить ся за якої пів години, сїдає, виходить на сьвіжий воздух. Але як на ногах лежать другі, то і стати годі. Як близко село, то можна сїна принести, але як є кілька тисячів вояків то і сїна не дістане для всїх. Тоді ми ще коциків не мали і обвивали собі ноги полотном від наметів.

Стрільцї в день розповідають собі, співають півголосом або грають в карти, инші з власної охоти помагають робітникам будувати землянки. Нераз є приказ, щоби се робити за кару, але стрільцї помагали охотно, щоби розігріти ся і щоби скорше кріївки були готові. Хоть на дворі мороз, то декотрі зняли сорочку і шукають ворогів. Инші стрижуть ся, инші знова варять чай або консервову каву, припікають солонину або варять рпж, ґріють ся, забирають одні другим на збитки поліна, щоби подрочити ся. Але огонь розкладати вільно лише тоді, як є мрака.

Сотня сотника Дудинського стояла в крїівках. Се було около 1-шої години по обідї. О пів до 2-гої приходить наказ: „Збірка!" Сей приказ приніс ди-

журний, біжить попри криївки і кличе: „Збірка, алярм!" Стрільці сейчас вибігають з криївок з крісом і цілим набором, бо вони все є в поготівлю. За пять минут всї готові.

Я пійшов до сотника: „Де збірка?" Сотник був в землянці, де мешкало кілька старших від стрільців: отаман Гринько Коссак, сотник Дудинський, сотник Букшований. На мій запит дістав я відповідь: „Збірка коло головної кватири". Се було на ліво від наших кватир. Зверха не мож було пізнати, котра то яма є головною кватирою, лише в середині мала вона тапчани з соломою. Зійшли ся там і инші сотні, щоби відобрати прикази.

Атаман Коссак приказав: „Сотня Дудинського і одна чета Вітовського поставлять головну ставу (Гавптпостен) в Климци!" По розказї зложив я рапорт, що є 86 люда. Під Стриєм витратило ся много і хорих було досить. Сотник Дудинський видав приказ: „В чвірки в право в бік! Заходити в право! Ходом — руш!"

Ми рушили від криївок. Наші окопи обведені були дротом. Ціла гора була обдротована. За дротом лежали перешкоди з дерев, що утрудняли приступ. В огорожі була в однім місци брама. Туди нас випустила варта і назад замкнула ворота.

Був мрачний, морозний день. Ми зійшли закрутами до села Климця. Село було вже спалене, корчма і церков стояли порожні, але не спалені. Ми мали звільнити в службі компанію ляндштурму, але ми їх не застали. Видно дістали ся в полон.

Ми уставили ся за згарищами з 500 до 600 кроків від корчми і церкви. По правій стороні від себе мали ми густий ліс і ми під ліс поставили бічну сторожу, щоби нас не зайшли Москалї. З зізнань попередних полонених виходило, що в лїсї стоїть російський батальон і має чотири машинові кріси. На ліво в сторону Карльсдорфу поставили ми також бічну сторожу.

Московська головна става стояла на кінци того самого села Климця, від нас найбільше на кільометер, на закруті дороги, який закритий був лїсом. Се знало ся від полонених.

Ми то стояли, то сидїли. Під голим небом, на морозї. Огонь розкласти не вільно, бо ворог як побачить, буде стріляти. Ми вислали стежі в сторону корчми і зараз перша стежа зловила в протяг чверть години 3 Москалїв, котрі зайшли в середину корчми, щоби загріти ся. Сотник Дудинський з двома четарями се є зі мною і Кравсом і зі старшим десятником Коваликом, теперішним хорунжим, переслухували бранців і довідали ся від них, що Москалї задумують нічний напад на наше укріплене становище Бескид. З одним стрільцем післали ми полонених до бриґади, де їх переслухують і після їх зізнань оцінюють, яка є небезпека.

Сотня стояла за завалищами в селї, а її сторожі стояли оподалїк. Кожда сторожа складала ся з 3—4 люда. Всї люди від сторожі мусять бути так сховані за дерева або лежати за якоюсь ослоною, щоби ворог їх не побачив. Від кождої сторожі приходить до сотнї що пів або що чверть години післанець і зголошує, що нїчого нового або що показав ся неприятель, кілько людий і як вони заховують ся. В той спосіб сотня, яка творить головну ставу, є в станї мати постійно вістки про ворога. Як сторожі на всї боки розумно розставлені, то всьо дасть ся доглянути. Колиж ворог зближає ся до якогось нападу, то задачею сторожі є не лише післати післанця про се до головної стави, але також стріляти на ворога так довго, доки головна става не приготовить ся до битви або не цофне ся. Важні вістки посилає головна става осібним післанцем до бриґади.

Сотник рішив ся опісля змінити місце, на котрім ми мали стояти. Ворожа головна става могла нас замітити і дати знати на Лису гору або на Довбуш, до своїх батерій, де ми стоїмо. Батерії могли нас на мапі найти і острілювати.

Сотня цофнула ся для того до лїска на початок села. Відти висилали ми стежі, які приводили по 3, 4, 5 Москалїв. Один стрілець просить ся в ліс. Відходить і за якусь хвилю веде двох Москалїв. Питаю його: „Марущак, де ти їх подибав?" — „Де? В лїсї! Кричу: Сукин син, кинеш ґвер, чи нї! Вони кинули, я їх приводжу". Один санїтет скинув опояску і пійшов за Москалями. Привів небавом одного. Опісля пійшов еще раз і десь пропав. Видно, що його зловили. При тих звідах і ловлї Москалїв відзначив ся Сторожук. Він яко провідник стежі припровадив кількома наворотами 18 Росіян. Тота порожна корчма була найбільше зрадлива. Москалї заходили до неї, щоби там відпочити і дещо від зимна схоронити ся. Наші робили засїдку. Вискочили з поза стирти гною з баґнетом на Москалїв і тоті мусїли кидати кріс на бік.

Полонених слали ми до бриґади. Всї вони зізнавали, що готовить ся напад на наші становища. Там на горі стояли всї в строгім поготівлю, ми також розложили ся в розстрільну і вижидали неприятеля.

Стрільці по найбільше сиділи. Я позваляв їм по одному перелїзати в лїс і проходжувати ся, щоби розігріли ся. Перекусити не було що, бо нас нагло заалярмовано. Як приказ прийде заздалегідь, то можна видати консерви, хлїб, солонину, але тут прийшов приказ нагло і про припаси їди не мож було думати. Хто мав в припасї кусник хлїба, той їв. Найлїпше мати цукор і хлїб. Сотник не мав цукру, нї хлїба, нї руму.

Я мав нагляд над огневою лїнією і пильнував також, чи бічна сторожа на правій лїнії робить свою службу, бо Москалї могли би нас з лїса напасти.

О 1-шій мав мене звільнити другий товариш, але що було зимно і я не міг би заснути, то я дальше повнив службу. Мій товариш постелив собі смеречинє і якось спав. Сотник мав свій коц, Ковалик і Кравс мали здаєть ся спільний коц. Хто мав намет, той обвязав собі ноги. Стрільці поклали під себе смеречинє або лежали просто на снїгу без підстілки. Роєвики наглядали свої відділи і спонукували до постійної чуйности. Прецінь був заповіджений напад Москалїв. Але нїчого не стало ся через цїлу ніч. Надійшов мрачний ранок. До 8-мої тихо, відтак розпочала ся стрілянина гармат. Москалї стріляли з Лисої гори на австрійські становища за нами. Шум воздуху понад нами вказував, що кулї летять понад наші голови. Коло 10-тої перестали Москалї стріляти. Але зимно доскулювало і сотник приказав збірку всїх крім бокових став. В лїсї була стежка, котрою можна було двійками ходити. Сотник видавав прикази: „Ходом! Обернись! Ходом!" Так стрільці ходили сюди і туди, щоби розігріти ся.

Коло 1-шої години зачали Москалї знова острілювати гарматами становища на горі. Ми перервали вправи, які мали нас виратувати від обмороженя ніг і лягли знова в боєву лїнію, кождий на своїм місци.

Зачав падати дощ зі снїгом. Всї ми перемокли. Рівночасно зачало мерзнути. Одяг стає твердий неначе панцир.

Доперва о 4-тій прийшла сотня сотника Вітовського, щоби нас заступити. Наш сотник пояснив Вітовському цїле положенє, передав обовязки і ми відійшли на Бескид. Ми прийшли на гору до становищ, але в криївках нема для нас місця. Дощ ляв дальше. Я просив сотника, щоби позволив відійти на нічлїг до села Завадки. Сотник згодив ся під тою условиною, що стрільці о 5-тій годинї рано будуть назад на Бескидї.

Всї довідали ся, що недалеко кухня. Риж і мясо не були ще добре зварені. Мимо того набрали, що їм належало ся і пійшли до Завадки 4—5 кільометрів ходу в долину. Кождий був вдоволений, що зможе в хатї розігріти ся. Я дістав ся до жидівської хати і переспав ся на соломі. Перед пятою рано ми були знов на Бескидї.

Люди стають байдужі. Гарматні стріли і стріли з крісів не роблять вражіня. Кажуть йти, то треба йти. Іде ся, доки лише стане ніг і грудий. Кажуть стояти, то треба стояти.

Товариш Сторожук був для мене інтересним типом. Спокійний, майже зимний, запертий в собі. Виконує приказ без застереженя, відважно. Рідко коли з ким говорить. Збудити його до служби, то він цїлком не є здивований. Так само неначе би він йшов, а хтось йому сказав: Йди дальше тою дорогою.

На другий день по обідї о 2-гій годинї одержав сотник приказ з бриґади спалити в Климци церков і корчму, бо Москалї вилазили на вежу і розглядали ся. В церкві тримали конї, в корчмі мали вигідний захист від зимна і вітру. Сотник вибрав до того 16 стрільців. Стрільці підійшли так, що ворог їх не видів нї від піхоти нї від пушок.

Коли лише над корчмою і церквою показав ся дим, зачали московські канони слати ґранати в се місце, щоби наших убити. Стрільці розсипали ся далеко один від другого. Кулї падали, вдирали ся в землю, а глина летїла стовпами в гору. Ніхто не потерпів. Всїх 16 вернуло. Як корчма і церков горіли, то чути було гук набоїв, що вибухали в огни. Виглядало се як стрілянина. Видно, що Москалї полишали там були много набоїв, бо пуканина тривала хоть з пів години.

Після оповідання четаря Карат—го
списав І. Б—кий.

РОДИМЦІ! ЗБИРАЙТЕ ЖЕРТВИ НА ФОНД ВИЗВОЛЕНЯ УКРАЇНИ.

НОВИНКИ.

УКРАЇНСЬКА ДЕПУТАЦІЯ У НОВОГО НАМІСНИКА.

В пятницю дня 23. липня с. р. явила ся у нового намісника для Галичини, ґенерала Колярда, депутація української парляментарної репрезентації, в склад котрої входили посли: д-р Кость Левицький, Юліян Романчук, д-р Евген Олесницький і д-р Микола Лагодинський, щоби його повитати на новім відвічальним становищи. Іменем депутації промовив д-р Кость Левицький (по українськи), висказуючи надію, що новий намісник справедливо буде правити краєм і що в Галичині настануть вскорі правні порядки. На се заявив намісник (рівнож по українськи), що засадою його житя була все справедливість і що справедливости держати ся буде і на своїм новім становищи. Український нарід знає добре, бо яко офіцир служив довгі літа при українських полках і довший час був комендантом 24 (коломийського) полку піхоти, де жовніри Українці його любили, уважаючи його острим, але справедливим і добрим. Опісля розмовляв ґенерал Колярд з поодинокими членами депутації і просив передати йому наші дотеперішні бажаня на письмі. Властива нарада над біжучими справами між намісником і нашою парляментарною репрезентацію відбудеть ся доперва тоді, коли новий намісник обійме вже урядованє в Бялій. Як доносять часописи, намісництво і виділ краєвий переносять ся сими днями з Бялої до Кракова і там правдоподібно відбудеть ся згадана нарада.

—o—

НОВИЙ КОМАНДАНТ ЛЬВОВА.

Дня 18. липня с. р. уступив дотеперішний командант Львова ґенерал майор Рімль, а його місце заняв ґенерал майор Ліхновський, бувший командант 80 (золочівського) полку піхоти у Львові.

—o—

НОВИЙ ІМІҐРАЦІЙНИЙ ЗАКОН В КАНАДІ.

В Оттаві ухвалено новий іміґраційний закон, на підставі котрого кождий іміґрант, що прибуде до Канади в часї від марта 1-го до жовтня 31-го, мусить мати при собі своїх гроший що найменьше 25 долярів. Ґолова родини мусить мати з собою по 25 долярів для кождого члена родини від 18-го року житя, а по 12.50 долярів для кождого члена родини понизше 18 року житя. Кождий іміґрант, який буде їхати до Канади в часї між першим листопадом по кінець місяця лютого, буде мусів відповісти тим самим услівям з тою ріжницею, що кожда особа буде мусїла мати 50 долярів готівки. Новий закон робить слїдуючі виїмки, де іміґрант не буде мусів мати жадної готівки:

а) Коли іміґрант, мужеського пола, їде до запевненої роботи на фармах і має досить гроший, щоби туди доїхати.

б) Коли іміґрант, жіночого пола, їде до запевненої роботи яко домашна служниця і має досить гроша, щоби туди доїхати.

в) Коли іміґрант, мужеського чи жіночого пола, їде під такими услівями, які подають ся понизше і коли буде проживати зі своїми свояками, які описані в понизших точках, котрі то свояки годять ся дати удержанє таким іміґрантам і коли такі іміґранти мають досить гроший, щоби до своїх свояків доїхати. Такий виїмок становлять:

1. Жінка, що їде до свого чоловіка.
2. Дитина, що їде до своїх родичів.
3. Брат або сестра, що їде до свого брата.
4. Малолітні, що їдуть до замужної сестри, або до сестри, що себе сама удержує.
5. Родичі, що їдуть до сина, або до доньки.

Сї нові постанови не відносять ся до іміґрантів азійської раси.

—o—

ВИКЛАД ПРО УКРАЇНЦІВ В МАНІТОБСЬКІМ УНІВЕРСИТЕТІ.

В четвер минувшого тижня виголосив п. Іван Петрушевич, директор „Достави", в манїтобськім університеті (у Вінніпеґу, Канада) виклад про українську історію та літературу, а зокрема про наші стремлїня в старім краю та в Канаді. Виклад надзвичайно зацікавив численних слухачів, які засипали його питанями про наш нарід взагалі, а особливо про житє та погляди наших переселенців в Канаді. П. Петрушевич вивязав ся зі своєї задачі як найкрасше, інформуючи всесторонно про нашу справу чужинців.

ЦЕНЗУРА В КАНАДІ.

В „Канада Ґазетт" проголошено новий закон, яким установляєть ся в Канаді цензуру. Така постанова була в теперішнім воєннім часї конечною. Від тепер будуть назначені скрізь цензори, яких задачею буде переглядати усї печатані твори кождого видавця і кождої печатні.

Печатанє всяких новин, що відносять ся до воєнних операцій, та критикованє рухів і замірів якоїнебудь невтральної держави буде уважане яко виступленє проти закона.

За переступленє закона назначують ся грошеву кару до висоти $5.000 або арешт до висоти 2 літ.

—o—

ФРАНЦУЗИ СТРАТИЛИ ВЖЕ НАДІЮ НА РОСІЮ.

Париська ґазета „Радікаль" бажає, щоби російська дума дала неросійським народам в Росії свободу і каже, що **велику небезпеку для Росії криє в собі пропаґанда на Україні**, де мешкає 36 мілїонів невдоволених. Французькі ґазети вказують на факт, що **за границями Росії українські змаганя кріпшають і набирають сили при помочи відповідних часописий і що українська аґітаційна і орґанізаційна робота і пропаґанда означає небезпеку для істнованя Росії.**

ОГОЛОШЕНЯ НАРОДНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ.

Всч. о. Василь Турула зволить подати свою адресу в цїли переславя йому листу від Евгена Турули (зі старого краю).

Михайло Процик (з краю) **пошукує Володимира Рієного і Павлїну Рієну,** родом зі Залїся, п. Золочів.

Просить ся зголосити на адресу:

Народна Канцелярія
Укр. Нар. Ради.
INFORMATION BUREAU,
83 Grand St., Jersey City, N. J.

РОДИМЦІ! ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКР. НАР. СОЮЗА!

У ЛІКАРЯ.

ХОРИЙ: Ой, болить! Не витримаю!

ЛІКАР: Чекай ще хвильку, ще лиш кілька вирву! Найтяжше, аби вирвати той, що ти його звеш Бресть Литовський!

ХОРИЙ: Ой, не витримаю! А чим я буду їсти?!

ЛІКАР: Не жури ся, будеш їсти мамалиґу! Тепер ціла біда була через обжирство! Ти пожер був цілі народи, а з того боліли тебе і зуби і черево! В середині була нестравність, так звана „революція". А як не будеш мав зубів, то хоч і буде лакімство, але не буде обжирства, бо не буде чим їсти. Тоді також не буде в тебе нестравности і все буде в порядку! Ще напишу тобі рецепту, що найліпше тобі тепер буде сидіти в Москві, бо на півночи в Петроґраді холодно, морози, вітри, а ти потребуєш відпочинку. Вітри могли би тобі голову урвати, або бодай струтити корону! Мусиш тепер дуже на себе уважати! Також добре буде тобі, що будеш далеко від моря, бо вода буде тебе ломити!

ХОРИЙ: Ой, кров, кров!

ЛІКАР: Нічого, нічого! То людська кров, яку ти пив! То болить, але треба терпіти! Ті народи більше терпіли, як ти з них випивав кров! Тихо, тихо! Ще хвилька, а все буде добре!

МАРСЕЛЕЗА.

Вперед, вперед, сини родини!
Славутний день вже наступив!
Супроти нашої країни
Злий ворог прапор розпустив. (2)
Чи вам не чуть, які по селах
Усюди стони роздались?
На наших рідних, невеселих
Ворожі списи піднялись.
До зброї, громадо! Ставайно в ряди!
Щоб вражою кровію залити борозди!

Чого шука отся ватага
Рабів обурених на нас?
Чому лякає їх зневага?
На кого пута ті? На нас! (2)
На нас, бездольні громадяни,
Хотять сей сором нанести,
Щоб знов надіти нам кайдани
Та у неволю завести.
До зброї, громадо! Ставайно в ряди!
Щоб вражою кровію залити борозди!

Ні, трепотіть ви, людоїди,
І ви, ганебні зрадники!
Ось, вже пімсти час надійде
Знайдуть ся на вас месники. (2)
Підіймуть ся стар і молод,
Не забракує юнаків, —
Навіють на серце вам холод
І потрощать вам всі кісточки.
До зброї, громадо! Ставайно в ряди!
Щоб вражою кровію залити борозди!

О ти, сьвята любов родини,
Ти нашу пімсту уміцни,
Ти долю нашої країни,
Її ти честь оборони! (2)
Під нашим прапором побіда
Де з'явить ся на поклик твій!
Потім на час, на вічні літа,
Свобідним духом ти провій!
До зброї, громадо! Ставайно в ряди!
Щоб вражою кровію залити борозди!

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Читач „Свободи", Вінніпеґ", Манітоба, Канада: Всякі поясненя та інформації щодо висилки листів і гроший до Ваших свояків у старім краю дасть Вам **Народна Канцелярія**, яку отворила недавно Українська Народна Рада в Америці, з осідком в Джерзи Сіти, Н. Дж. Можете до Народної Канцелярії відносити ся з повним довірєм; можете, бути певні, що полагодить Вашу справу як найсовіснійше та як найскорше і найточнійше. Народна Канцелярія стоїть під постійним наглядом і контролею У. Н. Ради, У. Н. Союза і „Свободи".

Оголошенє про Народну Канцелярію знайдете в кождім числі нашої часописи під заголовком: „До відома наших земляків".

Адреса до Народної Канцелярії така: **Information Office, 83 Grand St., Jersey City, N. J.**

А. Г., Ст. Луїс, Мо. Німецьких книжок про українську справу ми тут не видаємо. Видають їх наші земляки у Відни і відтам можна їх спровадити. Але сподіваємо ся, що анґлійські книжки, ським народом. Межи Німцями мало є таких, що Німців, котрі цікавлять ся Україною і українським народом. Межи Німцями мало є також, що не знають анґлійської мови, тож сподіваємо ся, що також богато американських Німців скористає з наших видавництв. Можете їх сьміло поручити, згляднo дати чи позичити кождому Німцеви, таксамо як і членови кождої иншої нації, бо анґлійська мова в Америці є мовою загально уживаною і загально доступною.

Оголошенє про українські видавництва в анґлійській мові знайдете в нинішнім числі „Свободи" п. з. „Українські книжки в анґлійській мові". Там є також і адреса У. Н. Ради, яка ті книжки видала.

І. Ч., Торонто, Онтеріо, Канада. Ваш запит подібний до запиту читача з Вінніпеґу, тому прочитайте собі відповідь (першу) на його лист.

КОЖДИЙ ЧЛЕН „УКР. НАР. СОЮЗА" АБО ПЕРЕДПЛАТНИК „СВОБОДИ"

наколи пришле 10 адресів своїх знакомих, до котрих „Свобода" не приходить, а хотіли би „Свободу" читати, отримає

ДАРОМ

РАХУНКОВУ КНИЖОЧКУ,

дуже практичну до обчислюваня всяких рахунків, вона є пожиточна так для бізнесменів як і для робітників.

Присилайте адреси до:

„S V O B O D A"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

ПОЗІР! ПОЗІР!

УКРАЇНЦІ З ДІТРОЙТ, МІШ.

В НЕДІЛЮ, 29. СЕРПНЯ 1915 Р.

в „Домі Польськім" при Forest і Chene ул. (East Side) заходом „Української Народної Ради" зістане відограна оперета-опера в 2-ох діях і 3 відслонах Ів. Котляревського п. з.

„НАТАЛКА ПОЛТАВКА"

ДІЄВІ ОСОБИ:

Наталка, українська дівчина .... в-на С. Королишин
Горпина Терпилиха, її мати .... в-на М. Королишин
Петро, любовник Наталки .... в. Дм. Атаманець
Микола, дальший своак Терпилихи .... в. Ос. Фідас
Тетерваковський, возьний, жених Наталки .... в. Вас. Пашков
Макогоненко, сільський виборний .. в. Ем. Королишин

Режисер: в. ДМИТРО АТАМАНЕЦЬ.

Весь дохід з представленя призначений на фонд „Визволеня України".

ЦІНА МІСЦЬ: Крісла І-ряду по 50 цнт.; ІІ-ряду по 35 цнт.; ІІІ-ряду по 25 цнт.

Початок точно о год. 7.30 вечером.

Просить ся усердно о численну участь, через що збільшите стан касы фонду „Визволеня України".

ЗА ВИДІЛ:

98-99 А. Бланцун, рекорд. секретар.

ПОЗІР! БРУКЛИНСЬКІ УКРАЇНЦІ! ПОЗІР!

Заходом „Централього Комітету" злучених Товариств і Братств для збираня жертв для вдів і сиріт в Галичині

відбудеть ся

ВЕЛИКЕ ВСЕНАРОДНЕ ВІЧЕ

В НЕДІЛЮ, 29. СЕРПНЯ (АВГУСТ) 1915 Р.

о години 2-гій пополудни

в гали п. Гр. Литвина під ч. 83 Норт 7-ма ул. в Бруклині, Н. Й.

Запрошуємо всіх наших родимців до як найчисленнійшої участи.

КОМІТЕТ.

ПОЗІР! УКРАЇНЦІ! З ГЕМТРЕМК І ДІТРОЙТ, МІШ.

Заходом Українського Дому при **84 Ґрейлінг стр. відбуде ся в суботу ВЕЛИКИЙ БАЛЬ**, на котрий запрошає ся всіх чесних Українців і Українок. Вступ для женщин 15 цнт., мущин 25 цнт. Весь дохід призначений на власний дім в Гемтремк. За приємну забаву ручить

Комітет.

РУХ В ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

АВОКА, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 326, взиває тих членів, котрі ще не поплатили за місяць серпень своїх належитостий і не зложили у касієра ухвалених 25 центів, аби се зробили в як найкоротшім часі, бо инакше зістануть суспендовані. Ухвала мусить бути виконана! — Т. Молочняк, секр.

ПОСЬВІДКА.

Ц. і к. австро-угорський Консулят у Філядельфії просить нас о поміщенє отсеї посьвідки: Пп. Йосиф Судчан і Дмитро Заріцький з Паркесбурґ, Па., переслали тутешньому ц. і к. Консулятови $5.00 яко жертву для потерпівших з приводу війни Українців з просьбою о поквітованє сеї жертви у Вашій цінній часописи. Ц. і к. Консулят складає від себе обом названим жертводавцям щиру подяку за їх патріотичний учинок.

ЗОБОВЯЗУЮЧЕ ПИСЬМО.

Знана румунська часопись „Романул" надіслала нам слідуючий лист, переложений уже на язик анґлійський: „Мешкаю тут разом зі своєю родиною і є ми дуже задоволені з Трінера Американського Еліксіру Гіркого Вина. Желудок мій був в так злім стані, що не задержував він нічого. Уживав я Вашого Еліксіру через десять днів, а опісля чув ся я цілковито добре. Тепер, коли тільки не чуємо ся добре, зараз заживаємо Трінера Американський Еліксір Гіркого Вина. Пересилаючи желаня всего найлучшого, остаюсь з поважанєм Ґео. Люрц, Гайденвіл, О." Сердечна подяка для часописи „Романул". Трінера Американський Еліксір Гіркого Вина є добре знаним средством, уживаним для усуненя недуг желудка і внутренностий, головно однак в затвердженю і його наслідках і підчас ослабленя. Ціна $1.00. До набутя по всіх друґсторах.

Jos. Triner,
1333—39 S. Ashland Ave.,
(Adv.) Chicago, Ill.

Люди, працюючі в вохкости повинні завсігди мати під рукою Трінера Лінімент, аби ним натерти зараз тіло, коли тільки завважає ся яке зіштивненє або біль. Ціна 25 цт. і 50 цт., почтою 35 цт. і 60 цт.

УКРАЇНЦІ! ЧИТАЙТЕ!

Накладом і коштом Укр. Тов. „Просьвіта" в Ню Йорку, вийшли з друку цікаві книжочки: 1) „ДЕЩО ПРО АВСТРІЙСЬКУ ДЕРЖАВУ". Ся книжка пригадує нам про австрійських цісарів і їх правлінє з перед кількасот літ аж до послідного часу, а коштує всего 10 цнт. 2) „ПЕРЕКОТИПОЛЕ", повість (Григорія Квітки). Ся книжка обіймає 70 сторін друку. Коштує всего 15 цнт. Обі разом 25 цнт. з пересилкою. Належитість можна присилати в почтових марках наперед. Канадійських марок не приймає ся. Агентам, котрі б хотіли занятись розпродажию, даємо значний опуст. Замовленя слати на адресу:

UKRAINIAN KNOWLEDGE SOCIETY,
537 E. 5th St., New York, N. Y.
100-103

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

(За оголошеня поміщені в сїй рубриці платить ся [illegible] цента за кожде слово за одноразове поміщенє а за дальші поміщеня по 1 цнт. за слово за кождочасне поміщенє. — Оголошень [illegible] не приймаєсь.)

НА ПРОДАЖ ПЕКАРНЯ І ЛОНЧРУМ, в побливу Ню Йорку, між своїми людьми, одинока в сім місті, бизнес вироблений. Дім на 2 фамілії, велика мурована пекарня, з цілим уряджeнєм. Стайня, возівня. Всі ті будинки містять ся на лоті величини 100х100. Близших інформацій уділить: Foreign General Information Bureau, 409 E. 5th St., New York, N. Y. 100-102

Пошукую свого брата **ВАСИЛЯ СОЛОНИШНОГО ПЕТРА**, з села Вільшаниця, повіт Товмач. Перед двома роками перебував в Шікаґо. Хто би о нім знав, або він сам, нехай зголосить ся на понизшу адресу. За подане його адреси дам $5.00 нагороди. — Michael Solonyshnyj, 5808 Lake Ave., St. Joseph, Mo. 100

Пошукую **АННИ ЛОПАЦЬКОЇ** зі Слободи золотої, пов. Бережани, котра перед роком перебувала в Нюарк, Н. Дж. Єсли б хто о ній знав, або вона сама, нехай зголосить ся до: Юліяна Ліско, c/o Green's International Exch. Bank, New Castle, Pa. 100-101

Пошукую свого брата **ІВАНА ПАПЕЖА**, родом з Бурканова, пов. Підгайці. Перед двома роками був в Куртіс Бей, Мд. Хтоби о нім знав, або він сам, прошу ласкаво зголосити ся на адресу: Kyrylo Papez, 107 Curtis Ave., Curtis Bay, Baltimore, Md. 100

КОНКУРС.

Парохія гр.-кат. церкви св. О. Николая в Трой, Н. Й. пошукує артисти-малярa до виконаня престола і іконостаса. Зголошеня слати: Trustees of Gr.-Cath. Church, 340 First Str., Troy, N. Y. 100-102

ДОБРА ЗАРЯДЧИНЯ ДОМУ, знаменита кухарка, загідного успособленя, інтеліґентна, пошукує сейчас посади у сьвященика. Ласкаві зголошеня просить ся слати на адресу: Н. Н., % „Svoboda", 83 Grand St., Jersey City, N. J. 98—100

ЧИТАЙТЕ! ВАЖНЕ! ЧИТАЙТЕ!

Коли хочете отримати зовсім за дармо „Русько-анґлійський тлумач" з котрого можна дуже скоро навчитись анґлійської мови, книжку „З ТЕРЕНІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ" з котрої все довідаєтесь про теперішну війну, або книжку „ЧОРНОЇ МАҐІЇ" з котрої довідаєтесь про дуже богато чародійних таємниць і з котрої можете мати добру користь, то пишіть до мене залучаючи кілька почтових стемпсів на пересилку близших інформацій і цінника таємничих книжок. Адресуйте: 99-101

W. H. Miller,
298 Fountain St., Winnipeg, Man. Canada.

Пошукую своєї жени Анни Піхоцької, літ 19. Вона походила з Липиці горішної, повіт Рогатин, Гал. Перебувала в Рочестер через півтора року. Відійшла від мене ще 22-го червня і досі не маю про ню ніякої відомости. Вона сама, або хтоби її пізнав, нехай ласкаво зголосить ся на адресу:

Stephen DANYLYSHYN,
74 Nassau St.,
Rochester, N. Y.

Хто її відшукає дістане $10.00 нагороди.

ЧИ ВИ МАЄТЕ НОВИЙ ЦІННИК КНИЖОК „СВОБОДИ"?

А може Ваші знакомі потребують? Ми вишлемо Вам даром.

Пишіть на адресу:

„S V O B O D A"
83 Grand St., Jersey City, N. J.

КОПАЛЬНЕЮ ЗОЛОТА Є БЕЗПЕРЕЧНО НАШІ ФАРМИ. Чорна подільська земля. Три рази в році жнива. Вітчина „строберів", винограду та полудневих ярин. Три стації зелізнові, школа, почта, електричне осьвітленє, трамвай (стріткара) в місци. Біля великого портового міста. Даром пасовиска і матеріял. Пишіть до: United States Colonization Co., H. Kurdydyk, zawidatel, Bowers-Hill, Va. 95 - 106

ХТО ХОЧЕ МАТИ свій або своїх родичів портрет на полотні, великий 20х16 цалів, по[illegible] можна мати водою, нехай зголосить ся або напише по інформації і ціну; маємо також портрети Тараса Шевченка на полотні, великі 24х20 ц., ціна один доляр. Книжки до читаня, молитвеники, Кобзарі, „Українські Музи", книжки о теперішній війні, календарі і всякі иньші. Катальоґ даром. Пишіть на адресу: 76-

RUSKA KNYHARNIA,
im. T. Szewczenka
168 E. 4th St. New York, N. Y

ЗОВСІМ ДАРОМ ВИШЛЕМО КОЖДОМУ ХТО ПРИШЛЕ СВІЙ АДРЕС. КАТАЛЬОҐ КНИЖОК, МУЗИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ, БРИТОВ, ГОДИННИКІВ І Т. И. ПИШІТЬ ДО: 93-101

ЗАГАЛЬНА КНИГАРНЯ,
396 Frontenac St., MONTREAL, CANADA.

ПОЗІР РОДИМЦІ! Виробляємо ҐЕРДАНЦІ з коралів до годинників з гербом України. Ціна одного ґерданця без годинки 2 доляри, з кількома ґарантованим годинником 3 доляри. Маємо також корали у всяких кольорах, ціна 25 цнт. за один бонч. Адресуйте: RUSKIJ BAZAR, 168 E. 4th Street, New York, N. Y. 94-

ПОЗІР! Одинока школа механіків, шоферів в польській мові. На літо отвираєсь сезон автомобільовий. На що Вам оставати без праці, коли можете заробити $15 до $30 як шофер. Наша школа дає комплєтний курс, який треває 4 тижні. Наука в день або в ночи. Ґарантуємо лайсенси. Кошт $15.

International School of Automobile Engineers, 88-111
147 E. 40th St., New York

ПОЗІР! РОДИМЦІ! ПОЗІР!

КУПУЙТЕ КОРИСТНІ КНИЖКИ ЯК: повісти, оповіданя, вірші, театральні штуки, наукові розвідки, веселі вірші, казки та карти. Великий вибір молитвенників, Библій і набожних книжок. Маємо також домову друкарню, на котрій можете друкувати собі листи, адреси на ковертах і тікети. Ціна за друкарню $2.00. Пишіть по цінник і посилайте належитість на адресу

RUSKA KNYHARNIA,
951 W. Erie St., Chicago, Ill.
86-

ВАЖНЕ ДЛЯ ТИХ, ЩО ГРАЮТЬ АМАТОРСЬКІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

ПЕРША РУСЬКА КОСТЮМЕРІЯ

Посідає великий склад першорядних народних русько-українських і иншого роду добірних костюмів як також потрібні прибори до характеризованя осіб, як: перуки, волоси, бороди, вуса, [illegible] і т. п. Річ ті випозичаємо по дуже низьких цінах. В найбільших оказиях убираємо і характеризуємо аматорів відповідно до ролі граних на сцені. При замовленях треба присилати спис осіб і потрібних річий. Замовленя треба присилати що найменше 3 дни перед представленєм на адресу:

Mrs. E. UHORCHAK, 310 2nd Street, Jersey City, N. J.

ПОЗІР РОДИМЦІ З РОЧЕСТЕР, Н. Й.

ФЕЛІКС РАДОМСЬКИЙ

404 & 1110 Hudson Ave., Rochester, N. Y.

має все на складі сьвіже і рівнородне мясо, як також всякі вироби масарські. — На весіля і другі забави ціни знижені. — На жадане відвозимо товар до дому.
Telephone Bell: Main 3721—W. 70-124

ЮЛІЯН ПАВЧАК

109 N. 7th St., Brooklyn, N. Y.

РУСЬКИЙ ХАРАКТЕРИЗАТОР, ВИПОЗИЧАЄ ВСЯКОГО РОДА УКРАЇНСЬКІ КОСТЮМИ І ХАРАКТЕРИЗУЄ ПО НИЗЬКИХ ЦІНАХ. ЗАМОВЛЕНЯ ПРИНИМАЄ НАЙМЕНШЕ 14 ДНІВ ПЕРЕД ПРЕДСТАВЛЕНЄМ.

ПОЗІР! ВАЖНЕ! ЧИТАЙТЕ!

Вже вийшла на 160 сторін ілюстрована (з дуже гарними образами) книжка

„З ТЕРЕНІВ ВЕЛИКОЇ ВІЙНИ".

В тій книжці є описані всі галицькі і буковинські повіти, міста, місточка і села до котрих газдують Москалі. Єсли не маєте з дому жадного листа, то з тої книжки довідаєтесь, що ся діє в Вашій родинній місцевости. Спис всіх убитих, ранених і полонених Русинів-Українців і Поляків з поданєм, хто де служив при війску і хто звідки походить родом і з котрого повіту.

Ся книжка є дуже важна і інтересна, повинна находитись у кождого і в кождій хаті.

Ціна 50 цнт. Позамісцеві можуть присилати моні-ордер або стемпсами (канадійських не приймаємо). Агентам значний опуст. 89-100

SKLAD KNYZOK, B. Kulikowski,
432 E. 9th St., Dep. 3. New York, N. Y.

ВАЖНА НОВІСТЬ.

КАТАЛЬОҐ ПІД НАЗВОЮ:

„ЗБІРНИК СИЛИ, ЗДОРОВЛЯ І ДОВГОЛІТЯ"

друкований в рідній українській мові, небавом вийде з друку. Вишлемо даром кождому, що пришле свій адрес.

MINNESOTA CHEMICAL MFG. CO.
St. Paul, Minn.

[illegible] з 21 камінями **ЗЕЛІЗНИЧИЙ ГОДИННИК** для мущин і жінок накручує ся без ключика, позолочуваний, з ґаранцією на 20 літ, подвійні коверти красно вирізані. Ходить безуслoвно точно і є спеціяльно вироблений для людей, котрі роблять при зелізницях, і ґарантує ся на 20 літ. Незвичайна нагода. — Ми вишлемо сей годинник на кожду адресу за посліплатою (C. O. D.) $5.75 і за зворот пересилки, з тим привілеєм, що кождий може його оглянути, і єсли йому не подобає ся — то тоді не потребує платити ані одного цента. За такий годинник у иншого купця треба заплатити 25 дол. Дуже гарний 14 кар. золотом полозочуваний ланцюшок з дармовисом — додає ся даром до кождого годинника.

EXCELSIOR WATCH CO.,
1101 Athenaeum Bldg., Chicago, Ill.
94-103

До хорих Русинів по всіх закутинах Злучених Держав!

Др. Б. ГОГЕНБЕРҐ,

славний спеціяліст зі старого краю

поручає всім терпячим Русинам, так мущинам як і женщинам свої успішні лікарські услуги.

Лічить з найлішим і найпевнійшим успіхом ревматизм всякі недомаганя желудкові недугу утроби, нирок, згрубілене жил, гемороїди, структуру або звуженє мочевого каналу, недуги венеричні, як рівнож всякі наслідки тайних недуг, недуги скірні, рожні затроєня крови і т. д.

Доконує всякі найтяжші операції мущин, женщин і дітий в своїм офісі або в домі пацієнта, спеціяльно же на пропуклину при помочи спеціяліста з Відня.

Єсли би хтось не міг прийти особисто, нехай опише листовно з приним довірєм свою недугу, а дістане совісну і безплатну пораду.

На відповідь залучіть почт. марку.

Dr. B. HOHENBERG,
304 2nd Ave., (між 17 а 18 ул.)
NEW YORK CITY.

Години офісові: щоденно від 8-ої рано до 8-ої вечер.

Dr. LORENZ

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР

(з Одеси, Росія)

одинокий спеціяліст В ПІТСБУРҐУ

МУЖЕСЬКИХ НЕДУҐ

котрий говорить по українськи.

Години урядові:
Від 9-ої рано до 8-ої веч. В пятниці: Від 9-ої рано до 5-ої попол.
64-— В неділі:
Від 10-ої рано до 2-ої пополудни.
644 PENN AVE.
PITTSBURGH, PA.

DR. RICHTER'S Pain-Expeller

найуспішнійший лік проти РЕВМАТИЗМА, БОЛІВ, ПАРАЛЇЖА СУСТАВІВ І МЯЗІВ.

Оріґінальні пачки мають опакованє як побіч подано.

Не беріть пачок, які не мають нашої торговельної марки якора.

Фляшочки по 25 і 50 центів в аптиках і впрост від фірми.

F. Ad. Richter & Co.,
74—80 Washington St.
NEW YORK, N. Y.

РУСЬКИЙ ЛІЧНИЧИЙ ІНСТИТУТ.

(Старокраєвого християнського лікаря.)

Се лічниче заведенє має вже вироблену славу. Спеціяльно лічать тут застарілі желудкові недуги, як також перестуджeнє, запаленє легких і другі внутрішні недуги, епілепсію і секретні недуги мущин і женщин. Цілковито вилічую з ревматизму, пухлини і ран, лишай і скірні виклади. Ліки виробляють ся під доглядом лікаря і з вибраних зіль привезених зі старого краю. Лікар говорить по руськи. 25-

Інститут отворений що-дня від рана до 7-ої вечером і виключаючи неділь.

Dr. BUKK'S MEDICAL INSTITUTE
407 East 59th Str., New York, N. Y.
Betw. 1st Ave & Ave A.

ПЕТРО ЯРЕМА

РУСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

випозичає корочі на весіля, хрестини і всякі другі забави.

115 Ave. A., New York, N. Y.
Телефон: Orchard 2568.

ЖМІЄЧНИК є одним з найліпших домашних ліків і певним средством против ревматизма, болів плечий, колена і болів грудий. Є помічне на болі голови, на болі суставів у рук і ніг, на легкий параліж карку, болі горла і зубів. СЕЙ ЛІК Є ВИРОБУ СЛАВНОГО Д-РА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО.

Відносіть ся до ґенерального агента, залучаючи 2-центову марку на відповідь. 91-124

MIKE FEDIW,
47 Ridge St.,
Hastings upon Hudson, N. Y.

РУСИНИ ПІТСБУРҐА!

Чи Ви знаєте

ЩО ГРОШІ, ТО СИЛА?

Старайте ся пізнати та почніть складати свої ощадности в стейтовім банку на розі улиць
38- CARSON і 14-ої.

Сей банк є одним з найстарших і найпевнійших банків, що цілковито забезпечує Ваші ощадности. У нас складають свої гроші ЦЕРКОВНІ, БРАТСЬКІ, СИРІТСЬКІ і ин. Кождий, що має у нас гроші, отримує на жаданє звіт стейтових контрольорів.

Продаємо КОРАБЕЛЬНІ КАРТИ на найліпші лінії, а ГРОШІ до краю висилаємо по почтовім курсі.

German Savings & Deposit Bank

COR. 14-ої і CARSON STREETS,
SOUTH SIDE PITTSBURGH, PA.
И. Е. Рот, през., А. П. Міллер, кас.,
Ол. Бучак, урядн. банку.

R. J. Glick Агент асекурацийний від огня.

Офіс находить ся —35
в WILLIAM McCONNEL BUILDING
SHAMOKIN, PA.

ШКОЛА АКУШЕРІЇ!

УЧІТЬ СЯ АКУШЕРІЇ В НАШІЙ ШКОЛІ, АБО У СЕБЕ ДОМА. ПО УКІНЧЕНЮ ВИДАЄМО ДИПЛЬОМ. Лічимо успішно всякі слабости мущин, женщин і дітий. Адресуйте:

Dr. C. DEUTSCH, School of Midwifery
229 E. 14th St., Dpt. S. New York, N. Y
Telephone: Stuyvesant 933.

DR. KOLER

638 Penn Ave., Pittsburg, Pa.

ЛІКАР

(говорить по українськи)

Dr. KOLER є одиноким лікарем в Пітсбурґу, котрий відбув свої студия в Варшаві, має 18 літ досьвіду у лічeню недуг приватних мущин і женщин.

Лічить: затроєнє крови, упадок немічи у мущин, всякі упадки мочевого проводу, лишаї виклади скірні, свербячку, шкрофули, недуги міхура і нирок, походячі з нечистоти крови або блудів молодости. Голосіть ся особисто, поки тою не лічу.

Години приняте: від 9-ої рано до 8-ої веч. В неділі до 2-ої.

ПОДАЮ ДО ВІДОМА УКРАЇНСЬКОГО ЗАГАЛУ, ЩО

1) Я є українським християнським лікарем, котрий говорить по українськи;
2) Я лічу медично і хірурґічно недуги як: слабости ушей, носа, горла, очий, легких, серця, желудка, нирок, виклади шкірні, нервові слабости, гемороїди і секретні недуги мущин і подові женщин.
3) Я не є лікарем з медичної клініки або інституту, ані я не зву себе професором, які звичайно роблять бизнес через ТЛУМАЧІВ (такий титул може хто небудь уживати в Америці і він не має вільної вартости), але з огляду на мою численну практику в многих шпиталях, я є в силі дати Вам можливо найлішу опіку і пораду.
4) Удїляю охотно відповіди на всякі запити кождому, хто до мене зголосить ся або напише: 96-

Dr. JOHN SMITH, Jr., 304 E. 14th St., New York, N. Y.

Офісові години: від 9-ої до 1-ої в пол. і від 6-ої до 8-ої вечер. В неділі: від 9-ої до 3-ої в пол.

ПО 2 ДОЛ. МІСЯЧНО.

По 2 дол. місячно.

СПЕЦІЯЛЬНА ОФЕРТА!

1000 сьвіжих машин, які остали з сьвяточного запасу і які продавано по $50, ми тепер продаємо їх враз з 20-ма платами по $21.50. До кождої машини даємо ґаранцію на 15 літ. Пришліть нам $15 задатку, а ми вишлемо Вам сю гарну машину. У нас є також инші машини, які продаємо на сплату по $2 місячно. Жадайте нашого безплатного катальоґа фонографів і музичних інструментів. Наш склад є отворений вечерами до 10-ої год., не вилучаючи неділь і сьвят. 43-

GREATER NEW YORK PHONOGRAPH CO.,
308 GRAND STREET, D. 308 NEW YORK, N. Y.

ПО 2 ДОЛ. МІСЯЧНО.